

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Matkalla tukiperheeksi

Tukiperheiden alkuvalmennus Turun Kaupungin tukiperhe-
toiminnan kehittämiseksi

Taija Vuorinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

09 / 17

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Taija Vuorinen	Sivumäärä 46 ja 14 liitesivua
Työn nimi Matkalla tukiperheeksi – tukiperheiden alkuvalmennus Turun kaupungin tukiperhetoiminnan kehittämiseksi	
Ohjaava(t) opettaja(t) Hanna Kiuru	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Turun Kaupungin hyvinvointitoimialan Ulkopuoliset sijoitukset, Arja Ahonen	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia ja selvittää, miten Turun kaupungin tukiperhetoiminnan houkuttelevuutta voidaan lisätä, jotta ihmisiä saataisiin lisää ihmisiä mukaan tukiperhetoimintaan. Työn tilaajana oli Turun kaupungin hyvinvointitoimialan ulkopuolisten sijoitusten yksikkö. Ulkopuoliset sijoitukset- yksikkö vastaa lastensuojelun sijaishuollosta, eli huostaan otettujen perhehoitoon ja laitoshoittoon sijoitettujen lasten sosiaalityöstä sekä Turun kaupungin tukiperhetoiminnasta. Opinnäytetyössäni keskityn tilaajan työmuodoista tukiperhetoimintaan.</p> <p>Vuonna 2015 uudistuneen sosiaalihuoltolain mukaan lapsiperheellä ei tarvitse olla lastensuojelun asiaa kuutta saadakseen ennaltaehkäiseviä palveluja. Yksi näistä ennaltaehkäisevistä palveluista on tukiperhetoiminta. Uudistunut sosiaalihuoltolaki vastaa yhä useamman nykypäivän lapsiperheen tarpeisiin, jotka tarvitsevat ennaltaehkäiseviä tukitoimia pärjätäkseen erilaisissa arjen haasteissa. Tukiperheenä aloittavia tarvitaan siis koko ajan lisää ja jotta tukiperheet jaksavat tehdä tukiperhetyötä, tarvitsevat he koulutusta ja tukea tukiperhetoimintaan.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli vastata tutkimuskysymyksiin: Millainen aloitusvalmennuspäivä palvelisi parhaiten tukiperheenä aloittavia sekä miten tukiperhetoiminnan houkuttelevuutta voitaisiin lisätä, jotta saataisiin lisää ihmisiä lähtemään mukaan tukiperhetoimintaan? Tavoitteena oli kehittämistyön tuloksi- en pohjalta suunnitella ja rakentaa valmennuspäivä sekä käsikirja tukiperheenä aloittaville. Käsikirjan ja valmennuspäivän suunnittelun tavoitteena on lisätä tietoa sekä houkuttelevuutta tukiperhetoimintaa kohtaan, jotta saataisiin lisää ihmisiä ryhtymään tukiperheiksi. Turun kaupungilla ei ole tällä hetkellä ollenkaan tarjolla valmennusta tukiperheenä aloittaville, joten opinnäytetyöni aihe on erittäin ajankoh- tainen tilaajalleni Turun kaupungin Ulkopuolisten sijoitusten - yksikölle.</p> <p>Kehittämistyönmenetelminä käytin puolistrukturoitua haastattelua sekä oppimiskahvilaa. Haastatelta- vani oli Turun kaupungin tukiperhetoiminnasta vastaava rekrytointiohjaaja, Nina Stratos. Oppimiskahvi- la järjestettiin Turun kaupungin kautta toimiville tukiperheille ja osallistujia oli neljäkymmentä. Haastat- telu ja oppimiskahvilan aineisto kerättiin opinnäytetyöhön kevään 2017 aikana.</p> <p>Kehittämistyön tulosten eli haastattelun ja oppimiskahvilan tuloksia noudattaen luotiin yhden päivän kestävä valmennuspäivä uusille aloittaville tukiperheille aikatauluineen ja teemoineen sekä käsikirja Turun kaupungin tukiperheille. Tulokset osoittivat valmennuspäivän olevan myös yksi keino saada lisää ihmisiä kiinnostumaan tukiperhetoiminnasta. Tukiperhetoiminnan houkuttelevuuden lisäämiseksi tulos- ten mukaan pitäisi myös lisätä ja laajentaa markkinointia, korottaa hoitopalkkioita, lisätä avointa kes- kustelua tukiperheenä toimivan ja viranomaisten kesken, sekä tarjota vertaistukea ja virkistystoimintaa tukiperheenä jo toimiville. Tukiperhevalmennuksia aloitetaan pitämään syksyllä 2017.</p>	
Asiasanat tukiperhe, tukiperhetoiminta, lastensuojelu, valmennus, käsikirja	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Taija Vuorinen	Number of Pages 46 & 14 pages of attachments
Title Becoming a support family - Coaching the support families to develop the support family system of the city of Turku	
Supervisor(s) Hanna Kiuru	
Subscriber and/or Mentor The unit for placements away from home of the city of Turku, Arja Ahonen	
Abstract <p>The purpose of this thesis was to study and explore how to add the attractiveness of the supporting family activities and to bring more people into supportive family activities. The subscriber of this thesis was the unit for placements away from home of the city of Turku. External investments are responsible for the child welfare service. The social work of the children taken into care of family care and institutional care and the support activities of the City of Turku. In this thesis I focused on the subscriber's forms of work in support activities.</p> <p>2015, the Reformed Social Welfare Act no longer requires the provision of preventative services for child protection. This renewed Social Welfare Act responds to the needs of an increasing number of today's families with children who need preventative support to meet the challenges of everyday life. As a result of this change of law, the need for family support increased greatly and the children waiting for the support family were in line more than ever before. Getting started as a family of supporters is therefore needed more and more so that support families are able to do support for family work, they need training and support for family support.</p> <p>The aim of the Bachelor's thesis was to answer the research questions: What kind of starting coaching day would best serve as a family of supporters and how to increase the attractiveness of supporting family activities in order to attract more people into supportive family activities? The aim was to plan and build a coaching date and a handbook for start-ups based on the results of the development work. The purpose of planning the handbook and the training day is to increase the level of information and attractiveness of the support family to help more people become support families. There is currently no training at the City of Turku for starters, so my subject of my thesis is a very topical subscriber to the City of Turku's Outside Investments Unit.</p> <p>As a development method which I used was semi-structured interviewing as well as a learning cafe. The interviewee was Nina Stratos, a recruitment instructor responsible for the support operations of the City of Turku. The Learning Café was organized for the support families operating in the city of Turku and the participants were forty. The interview and the material of the learning chapel were collected during the spring 2017 during a thesis.</p> <p>Based on the results of the development work, the interview and the learning café, a one-day coaching date was created for new start-up families with timetables and themes, as well as a handbook for the support families of the City of Turku. The results showed that the training day is also one way to attract more people to the support family. In order to increase the attractiveness of the family business, the results should also increase and expand marketing, raise management fees, increase open consultation between the family and the public, and provide peer support and recreational activities as a support family. Support family training starts to be held in autumn 2017.</p>	
Keywords support family, support family activity, coaching day, handbook	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 CASE: TURUN KAUPUNGIN ULKOPUOLISET SIJAITUKSET	7
3 TUKIPERHETOIMINTA	9
3.1 Tukiperhetoiminnan historiaa	9
3.2 Turun kaupungin tukiperhetoiminta	11
3.3 Toimintaan vaikuttava lainsäädäntö	14
4 TUKIPERHEEN ERILAISET ROOLIT JA HAASTEET	17
4.1 Tukiperheen monenlaiset roolit	17
4.2 Tukiperhetoiminnan haasteet	19
4.3 Tukiperheet vapaaehtoisina toimijoina	19
5 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT	20
5.1 Haastattelu	21
5.2 Oppimiskahvila	23
5.3 Aineiston analyysimenetelmät	26
6 TULOKSET JA ANALYSOINTI	28
6.1 Valmennuspäivän tarve	28
6.2 Tukiperhetoiminnan kehittämisideoita	29
6.3 Markkinoinnin merkitys tukiperhetoiminnassa	33
7 TUOTOS	35
8 LOPUKSI	39
LIITTEET	46

1 JOHDANTO

Lapsiperheet tarvitsevat entistä enemmän varhaista tukea arjessaan ja yhä useammat lapset tarvitsevat turvallisen aikuisen läsnäoloa elämäänsä (Korhonen 2005, 4). Tähän tarpeeseen vastaa tukiperhetoiminta, joka auttaa lapsiperheitä vaikeissa elämäntilanteissa. Tukiperhettä odottavat lapset tulevat erilaisista olosuhteista, joissa vanhempien voimavarat ovat heikentyneet, kuten yksinhuoltajuus, vanhemman tarve omalle ajalle sekä sosiaalisten suhteiden puute. Tukiperhettä tarvitsevalla perheellä voi olla taustalla myös muuten vaikea ja raskas elämäntilanne, kuten väkivaltaa, alkoholiongelmia tai mielenterveysongelmia. (Nagalingam 2013.)

Tähän varhaisen tuen tarpeeseen vastaa huhtikuussa 2015 voimaan tullut uusi sosiaalihuoltolaki (1301/2014). Tämän uuden lain myötä ennaltaehkäiseviä palveluja on saatavilla jatkossa myös ilman lastensuojelun asiakkuutta. Tämän lakiuudistuksen myötä tukiperheen saaminen ei siis enää vaadi lastensuojelun asiakkuutta kuten aiemmin. Jonot tukiperhettä odottavien lasten osalta kasvavat entisestään, koska tukiperheen saaminen ennaltaehkäisevänä palveluna on uudistuneen sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan helpompaa.

Tässä opinnäytetyössä keskityn tukiperhetoimintaan lastensuojelun avohuollontuki-toimena, sekä uudistuneen sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaisena palveluna lapsiperheille. Tarkastelen tukiperhetoiminnan kehittämistarpeita tilaajani Turun kaupungin Ulkopuolisten sijoitusten perhehoidon näkökulmasta. Tämän uudistuneen lakimuutoksen vuoksi koen tukiperhetoiminnan hyvin ajankohtaiseksi aiheeksi, sillä tukiperheiden tarve on suuri. Turun kaupungilla jonossa on paljon tukiperhettä odottavia lapsia, ja jonot kasvavat entisestään. Tukiperhetoimintaa on siis hyvä ja erittäin tarpeellista kehittää, jotta saadaan lisää ihmisiä mukaan toimintaan mukaan, sillä Turussa tukiperheistä on huutava pula. (Nagalingam 2013.)

Tavoitteenani on ollut vastata tutkimuskysymyksiin: Millainen aloitusvalmennuspäivä palvelisi parhaiten tukiperheenä aloittavia sekä miten tukiperhetoiminnan houkuttelevuutta voitaisiin lisätä, jotta saataisiin lisää ihmisiä lähtemään mukaan tukiperhetoimintaan?

Tutkimuskysymyksiini olen etsinyt vastauksia tukiperhetoiminnasta vastaavan rekrytointiohjaajan haastattelulla sekä oppimiskahvilan avulla, jonka pidin Turun kaupungin kautta toimiville tukiperheille. Näillä menetelmillä saaduista tuloksista koostan käsikirjan ”Tukiperheenä Turun kaupungilla” sekä suunnittelen alkuvalmennuspäivän Turun kaupungin kautta aloittaville tukiperheille, jotta tukiperheenä aloittavat saavat tarvitsemaansa ohjausta ja tukea. Alkuvalmennuksen tavoitteena on myös luoda varmuutta tukiperheenä aloittamiseen ja madaltaa kynnystä toimintaan mukaan lähtemiseen, jotta saataisiin lisää ihmisiä lähtemään tukiperheiksi. Turun kaupungilla ei ole ennen ollut alkuvalmennusta tukiperheinä aloittaville. (Turun kaupunki 2017.) Näiden tuotosten lisäksi tavoitteena on löytää keinoja, jotka auttaisivat Turun kaupunkia saamaan lisää tukiperheitä lähtemään toimintaan mukaan.

Tässä opinnäytetyössä kerron ensin Turun kaupungin hyvinvointitoimialan sijaishuollon Ulkopuolisten sijoitusten yksiköstä ja avaan tukiperhetoiminnan prosessia Turun kaupungin näkökulmasta. Tämän jälkeen esittelen tietoperustaa, jonka olen jakanut kahteen osaan. Ensimmäisen tietoperustan osaan sisältyvät käsitteet tukiperhetoiminnasta, sen historiasta sekä siihen vaikuttavasta lainsäädännöstä. Toinen tietoperusta käsittelee tukiperheiden monenlaisia rooleja sekä heidän kohtaamia haasteita tukiperheenä toimiessaan. Tietoperustan jälkeen kerron kehittämistyön menetelmistä sekä aineiston analyysimenetelmistä, joiden perusteella olen rakentanut tulosten ja niiden analysointi-luvun. Viimeiseksi esittelen opinnäytetyön tuotoksina syntyneet alkuvalmennuspäivän aikatauluineen ja sisältöineen sekä käsikirja tukiperheenä toimiville. Lopuksi kerron opinnäytetyön teon varrella esiin tulleita asioita ja kerron myös tilaajan antamista kommentteista opinnäytetyöhön liittyen.

2 CASE: TURUN KAUPUNGIN ULKOPUOLISET SIOITUKSET

Turun kaupungin organisaatio muodostuu kaupunginjohtajan johtamasta konsernihalinnosta sekä viidestä toimialasta. Yksi näistä toimialoista on hyvinvointitoimiala, johon kuuluvat perhe- ja sosiaalipalvelut. Nämä perhe- ja sosiaalipalvelut pitävät sisällään muun muassa lastensuojelun sijaishuollon sosiaalityön. Lastensuojelun sijais-

huolto kuuluu ulkopuolisten sijoitusten yksikköön. (Turun kaupungin organisaatio 2017.) Ulkopuolisissa sijoituksissa hoidetaan myös perhehoidon asioita, joista vastaa kaksi rekrytointiohjaajaa. Perhehoidolla tarkoitetaan lapsen hoidon ja kasvatuksen ympärivuorokautista järjestämistä hänen oman kotinsa ulkopuolella, kuten sijoitusta lyhyt- tai pitkäaikaisesti sijaisperheeseen sekä kaikki tukiperhetoimintaan kuuluvat asiat. (Turun kaupunki 2017.)

Tukiperhetoiminta on alkanut Turun kaupungin tuottamana palveluna vuodesta 2008 lähtien. Toiminnan käynnistyttyä vuonna 2008 tukiperhetoiminta oli ensin ostettua palvelua palveluntuottaja Pelastakaa Lapset ry:n kautta. Vuonna 2010 tukiperhetoiminta siirtyi Turun kaupungin enemmän heidän omaksi tuottamaksi palveluksi, kun he rekrytoivat kaksi ohjaajaa vastaamaan tukiperhetoiminnasta ja sen kehittämisestä. (Ahonen, 2017.)

Ulkopuolisissa sijoituksissa työskentelee johtava sosiaalityöntekijä, yhdeksän vastuusosiaalityöntekijää, viisi sosiaaliohjaajaa, kaksi kanslistia, toimistopäällikkö sekä kaksi rekrytointiohjaajaa, jotka vastaavat Turun kaupungin tukiperhetoiminnasta. Rekrytointiohjaajien toimenkuvaan kuuluvat tukiperhetoiminnan osalta tukiperhetoiminnan markkinointi, tukiperheeksi haluavien haastattelut, kotikäynnit sekä sopivan perheen valitseminen lapselle. He ovat mukana yhdessä lapsen sosiaalityöntekijän kanssa myös aloitus-, seuranta- ja lopetuspalaverissa. Rekrytointiohjaajat vastaavat tukiperhetoiminnan prosessista sekä sen toiminnasta kokonaisuudessaan (Ahonen, 2017.)

Turun kaupunki ei järjestä tällä hetkellä valmennusta aloittaville tukiperheille, vaan tukiperheet aloittavat työskentelyn heti kun heille sopiva lapsi on valittu. Rekrytointiohjaajat järjestävät kerran vuodessa täydennyskoulutuspäivän tukiperheille, jossa on kutsuttuna ulkopuolinen asiantuntija luennoimassa. Luennoitsijat ja aiheet vaihtelevat aina vuosittain. Näissä täydennyskoulutuspäivissä tukiperheet näkevät toisiaan ja voivat vaihtaa kuulumisia sekä ajatuksia keskenään. (Turun kaupungin tukiperheprosessi 2017.)

3 TUKIPERHETOIMINTA

Tässä luvussa kerron tukiperhetoiminnan historiasta ja kehityksestä 1930-luvulta lähtien sekä kerron syitä miksi nykypäivänä tukiperheitä tarvitaan. Avaan myös tukiperhetoimintaa käsitteenä yleisesti sekä Turun kaupungin tuottaman palvelun näkökulmasta. Avaan myös tukiperhetoimintaan vaikuttavaa lainsäädäntöä lastensuojelulain ja sosiaalihuoltolain osalta.

3.1 Tukiperhetoiminnan historiaa

Tukiperhetoiminnan juurien voidaan katsoa ulottuvan kesälapsitoimintaan, joka on saanut alkunsa jo 1930-luvulla Suomessa. Toiminnan alussa lapset viettivät kesänsä kesäkodeissa. Nimi muuttui toiminnan kuluessa lasten lomatoiminnaksi ja nykyisin vastaavan toiminnan nimeksi on vakiintunut tukiperhetoiminta. Vaikka toimintaa kuvaava nimi on muuttunut aikojen kuluessa, toiminnan pääperiaatteet ovat edelleen samat; tarjota lapsille virkistystä, kun perheen omat voimavarat eivät enää riitä ja tarvitaan ulkopuolista tukea. (Kauppi & Rautanen 1997, 196.)

1950-luvulla ei vielä ymmärretty toiminnan merkitystä perheitä tukevana työmuotona. Toiminnan laajentuessa huomattiin kuitenkin, että kesälapsitoiminta ei ole lapsille vain kesävirikistystä. Tällöin toiminnan merkitys ymmärrettiin olevan tärkeä perhettä tukeva palvelu. (Kauppi & Rautanen 1997, 196.)

1960-luvulla mietittiin, että kesälapsitoiminnan tulisi kohdistua vain vaikeista sosiaalisista ja taloudellisista olosuhteista tuleville lapsille ja perheille. Käytännössä toiminta palveli kuitenkin kaikkia kesävirikistykseen tarpeessa olevia lapsia. Pystyttiin kuitenkin toteamaan, että suurin osa näistä lapsista tuli perheistä, joissa oli monenlaisia vaikeuksia. (Kauppi & Rautanen 1997, 196.)

1970-luvulla kesälapsitoiminta muuttui nimeltään lasten lomatoiminnaksi ja siihen ryhdyttiin kiinnittämään entistä enemmän huomiota. Lasten lomatoiminta liitettiin osaksi lastensuojelutyötä ja joissain tapauksissa lomatoiminnasta tuli osa kunnan

lastensuojelun toimenpiteitä. 1970-luvulla lasten lomatoiminnasta tuli siis tärkeämpi teema koko yhteiskunnan kannalta. Lasten lomatoiminta kehittyi 1970-luvun jälkeen niin, että myös fyysisesti vammautuneita sekä psyykkisesti häiriintyneitä lapsia otettiin osaksi toimintaa enemmän mukaan kuin vain vaikeista olosuhteista kärsiviä lapsia. (Kauppi & Rautanen 1997, 197-198.)

Törrösen (2012, 20-21) esittämän arvion mukaan 1980-luvulla kollektiivisen ajattelun sijaan vahvistui käsitys individualistisesta yhteiskunnasta, jossa korostui yksilön oma vastuu huolehtia itsestään sekä perheestään. Tämän vuosikymmenen muutosten myötä koettiin, että lasten lomatoiminta perhettä tukevana ja ennaltaehkäisevänä toimintana oli vastaus lapsiperheiden tarpeeseen saada ennaltaehkäisevää tukea arkeen sosiaalisten verkostojen kaventuessa. Tämän myötä lomatoiminnasta haluttiin kehittää ympärivuotista kriisipalvelua sekä tukiperhetoimintaa vaikeuksissa oleville perheille ja heidän lapsilleen. Näin useiden lasten lomaperheestä tuli tukiperhe ja toiminta alkoi olla ympärivuotista. (Kauppi & Rautanen 1997, 199.)

1990-luvulla tukiperhetoiminnan tavoitteena oli ehkäistä perheiden ongelmien kasaantumista. Tavoitteena oli puuttua kriisitilanteisiin ja näin ollen joko ehkäistä tai lykätä lapsen huostaanottoa. Yhä useampi lomaperhe ryhtyi toimimaan tukiperheenä, joten tukiperhetoimintaa ryhdyttiin kehittämään yhtenä työn omana osana. Lapset viettivät tukiperheissä sekä koulujen loma-ajat, että muutamia viikonloppua talvikuu-kausista. Yleisimmät syyt tukiperheeseen olivat lapsen psyykkiset ja fyysiset vaikeudet, perheen ihmissuhdeongelmat ja huoltajan/huoltajien kasvatusvaikeudet. Toiminnalla pyrittiin tukemaan perheen kasvatustyötä yhdessä viranomaisten kanssa. Toiminta on kasvanut ja kehittynyt entisestään koko ajan vuosikymmenien kuluessa. (Kauppi & Rautanen 1997, 199.)

Nykypäivänä 2000-luvulla Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (2017b) määritelmän mukaan tukiperhetoiminnan tavoitteena on tukea lasta yksilöllisesti sekä taata lapselle turvallinen aikuiskontakti, jossa lapsi saa tukea, aikaa ja huomiota. Tukiperhetoiminta auttaa niin lasta kuin vanhempia tarjoamalla mahdollisuutta hengähtää, kun vanhempien omat voimavarat ovat heikentyneet. Myös Korhonen (2005, 9) määrittää tukiperhetoiminnan olevan ennaltaehkäisevää toimintaa, jolla voidaan parhaimmillaan estää perheiden tilanteiden kriisiytyminen. Hän myös toteaa tekstissään tukiper-

hetoiminnan tavoitteena olevan vaikeuksien ennaltaehkäisyn lisäksi lapsen tervettä kasvua ja kehitystä edistävää toimintaa ja näin vaikuttaa myönteisesti lapsen elämään. (mt., 9.)

Yleisimpiä syitä tukiperheen hakemiselle ovat lapsen biologisen perheen haastavat tilanteet, jolloin vanhempien voimavarat joutuvat koetukselle eikä perheellä ole omaa tukiverkkoa ympärillä. Tällaisia ovat esimerkiksi yksinhuoltajuus, miehen mallin tarve, vanhemman oman ajan tarve, heikko sosiaalinen verkosto, vanhemman väsymys tai muuten vaikea elämäntilanne. (Pelastakaa Lapset 2017.) Nämä ovat samoja syitä, joita oli jo 1990-luvulla tukiperhetoiminnan tavoitteina eli lapsiperheiden ongelmien kasaantumisen ehkäisy. Tavoitteena oli puuttua myös kriisitilanteisiin ja näin ollen joko ehkäistä tai lykätä lapsen huostaanottoa. (Kauppi & Rautanen 1997, 199.)

Tukiperhetoiminnan kautta tarjottava apu on konkreettista arjessa mukana oloa sekä virikkeiden tarjoamista. Lapset voivat viettää tukiperheessä 1-2 yötä kuukaudessa, sekä lomien aikana sovittaessa pidemmänkin ajan. Tukiperheille maksetaan hoitopalkkio sekä kulukorvaus, mutta lainsäädännössä ei ole määräyksiä koskien näiden määrää, joten palveluntarjoajat voivat määrittää maksettavien korvauksien määrät itse. On siis tärkeää sopia korvauksista selkeästi samalla kun solmitaan tukiperhesopimusta. (Halminen 2017.)

3.2 Turun kaupungin tukiperhetoiminta

Tukiperhetoimintaa järjestetään kuntien omana toimintana sosiaalitoimen kautta sekä järjestöjen tuottamana palveluna. Mikäli kunnan tai kaupungin kautta ei löydy sopivaa tukiperhettä, voidaan tukiperhe hankkia ostopalveluna. Turun kaupunki on kilpailuttanut tukiperhetoimintaa tarjoavat tahot, joilta he voivat ostopalveluna ostaa tukiperhepalveluita. Nämä Turun kaupungin käyttämät palveluntarjoajat ovat Pelastakaa Lapset ry sekä Suomen perhehoitopalvelut. (Turun kaupungin tukiperheprosessi 2017.)

Turun kaupungin kautta toimivalta tukiperheeltä toivotaan valmiutta joustavuuteen, sitoutumista tukiperheenä olemiseen sekä kykyä kohtaamaan erilaisuutta. Tarvittavia

ja myös vaadittavia piirteitä tukiperheiltä ovat edellä mainittujen lisäksi luotettavuus, rohkeus, avoimuus, sosiaalisuus. Tukiperheenä voi toimia iältään niin nuori kuin vanha, pariskunta tai yksin asuva. Vaatimuksena on, että oma elämäntilanne on vakaa ja perheellä on mahdollisuus sitoutua tukiperhetoimintaan vähintään vuoden ajaksi. Tukiperheeseen voi kuulua omia lapsia tai tukiperhe voi olla lapseton. Mukaan tarvitaan uusia ja erilaisia perheitä, koska tukiperhettä tarvitsevat lapsetkin ovat eri-ikäisiä ja heillä on erilaisia tarpeita. (Turun kaupunki 2017.)

Kun perhe on päättänyt ryhtyä tukiperheeksi Turun kaupungin kautta, ottaa hän yhteyttä rekrytoinnista vastaavaan ohjaajaan. Tämä rekrytoinnista vastaava ohjaaja lähettää tukiperheiden infopakettia tukiperhetoiminnasta kiinnostuneille, pyytää tukiperheen asuinkunnalta lausunnon tai perheen ollessa turkulainen tarkastaa hän perheen tiedot sosiaalitoimen tietojärjestelmästä. Tämän jälkeen rekrytointiohjaajat haastattelevat tukiperheeksi haluavan ja pyytävät samalla rikosrekisteriotteet näytettäväksi. Haastattelun jälkeen tehdään tukiperheen luokse kotikäynti. Molempien tapaamisten yhteydessä rekrytointiohjaajat kertovat tukiperhetyöskentelystä ja siihen liittyvistä käytännön asioista sekä vastaavat tukiperheeksi haluavien kysymyksiin. Näiden tapaamisten eli haastattelun ja kotikäynnin jälkeen rekrytoinnista vastaavat ohjaajat kirjoittavat raportin sekä arvioivat perheen sopivuutta tukiperheeksi (Turun kaupungin tukiperheprosessi 2017.)

Kun lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on lähettänyt sosiaalitoimen tietojärjestelmän kautta sijoituspyynnön lapsesta, alkavat rekrytointiohjaajat etsiä lapselle sopivaa perhettä. On tärkeää, että lapselle löydetään juuri hänelle sopiva tukiperhe ja otetaan huomioon myös lapsen mahdolliset erityistarpeet. Tukiperhe saa esittää omia toiveitaan lapsen suhteen ja myös lapsen vanhemmat saavat esittää omia toiveitaan tulevan tukiperheen suhteen. Tukiperheiden toiveiden huomioimista pidetään tärkeänä, jotta suhde lapsen ja tukiperheen kesken voi muodostua mahdollisimman toimivaksi ja näin saataisiin aikaan mahdollisimman pitkäkestoinen tukiperhesuhde (Turun kaupungin tukiperheprosessi 2017.)

Turun kaupungin tukiperheprosessin (2017) mukaan, kun sopiva tukiperhe lapselle löytyy, järjestetään aloituspalaveri. Aloituspalaveriin osallistuu lapsen sosiaalityöntekijä, lapsi, lapsen perhe sekä tukiperheenä aloittava. Tässä aloituspalaverissa myös

lapsi perheineen tapaa ensi kerran tulevan tukiperheen. Palaverissa sovitaan tutustumisaikataulut ja tehdään tukiperhesopimus. Tästä alkaa työ tukiperheenä.

Puolen vuoden kuluttua aloituspalaverista pidetään seurantapalaveri, jossa keskustellaan ja pohditaan, miten tukisuhde on lähtenyt sujumaan. Jos asiat ovat kunnossa ja molemmat osapuolet halukkaita jatkamaan, uusitaan jatkossa tukiperhesopimus aina vuoden välein. Seurantapalaveriinkin kutsutaan samat osallistujat kuin aloituspalaverissakin eli lapsi perheineen, tukiperhe, lapsen sosiaalityöntekijä sekä rekrytointista vastaava ohjaaja. (Turun kaupungin tukiperheprosessi 2017.)

Tukiperhe pitää kirjaa lapsen käynneistä ja on yhteydessä myös lapsen sosiaalityöntekijään kertomalla mitä tukiperhe on lapsen kanssa tehnyt ja miten lapsella on tukiperheessä sujunut. Tämän raportoinnin lisäksi tukiperhe lähettää tukilapsen käynnin jälkeen aina kilometrit haku- ja vientimatkoista sekä päivämäärät, jolloin lapsi ollut tukiperheessä saadakseen kulukorvaukset ja hoitopalkkiot. Yleisin tapa tukilapsen käydä tukiperheessä on kerran kuukaudessa yhden viikonlopun, mutta kaikki on sovittavissa yksilöllisesti yhdessä perheen, tukiperheen ja sosiaalityöntekijän kanssa kaikkien osapuolten tarpeet ja kyvyt huomioon ottaen. Kesä- ja loma-aikoina tukilapsen on mahdollista olla tukiperheessä pidempiä pätkiä, esimerkiksi viikon kerrallaan sopimuksen mukaan. (Turun kaupungin tukiperheprosessi 2017.)

Tukiperheillä on oikeus lopettaa toiminta missä vaiheessa tahansa. Tukiperheinä toimiville painotetaan, että heidän on huolehdittava ensisijaisesti omasta perheestään, eikä tukisuhde saa mennä sen edelle. Perheen täytyykin olla heti tarvittaessa yhteydessä sosiaalitoimeen, mikäli perheen tilanteessa tulee muutoksia, jotka vaikuttavat tukiperheiden toimimiseen. Tarkoituksena on, että tukiperheiden ja sosiaalitoimen välillä olisi hyvä ja luottamuksellinen yhteistyösuhde. Kun perheen tilanne arvioidaan muuttuneen siten, ettei tukiperheelle ole enää tarvetta, pidetään lopetuspalaveri. Siihen osallistuvat tuettava perhe, lapsen sosiaalityöntekijä sekä rekrytointiohjaaja. Lopetuspalaveria pidetään tärkeänä, sillä sen avulla toiminnalle saadaan selkeä päätös. (Turun kaupungin tukiperheprosessi 2017.)

3.3 Toimintaan vaikuttava lainsäädäntö

Kaikissa lastensuojelutoimenpiteissä on ensisijaisesti huomioitava lapsen edun periaate sekä yksityiselämän ja perhe-elämän periaate, jotka ovat myös kaksi pääperiaatetta yhdistyneiden kansakuntien (YK) yleissopimuksessa. Muita lasten oikeuksien sopimuksen keskeisiä periaatteita ovat syrjinnän kieltö, velvoite ottaa huomioon lapsen näkemys hänen ikänsä ja kehitystasoonsa nähden sekä oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen. Yhdistyneiden kansakuntien (YK) yleissopimus lasten oikeuksista hyväksyttiin 1989 ja tämä sopimus on ollut voimassa Suomessa lain-tasoisena vuodesta 1991. Tämä yleissopimus lasten oikeuksista määrittää lapsille muun muassa ensisijaisen oikeuden suojeluun, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön. Kun tukiperheen vanhemmat ovat turvallisia, säännöistä kiinni pitäviä aikuisia, on lapsilla oikeus sekä mahdollisuus olla vapaasti lapsia ja näin lasten oikeudet toteutuvat myös tukiperheessä. (Unicef 2017.)

Taskisen (2010, 19) mukaan lastensuojelun ydintehtävänä on varmistaa lapsen oikeuden turvalliseen elämään sekä mahdollisuudet saada turvalliset ihmissuhteet. Hänen määritelmänsä mukaan lastensuojelulaki on osa laaja-alaista lasten suojelua ja sen tarkoituksena on huolehtia yhteiskunnan yleisistä oloista sekä ongelmien ehkäisystä sekä ongelmien korjaamisesta hoitamalla lapsia ja perheitä. Taskinen (2010, 24-25) muistuttaa myös, että vaikka yhteiskunnalla onkin vastuu lasten oikeuksien toteutumisesta, on aina vanhempi ensisijaisesti vastuussa omasta lapsestaan. Hänen mukaansa on tärkeää muistaa, että vaikka lastensuojelussa lapsen etu on aina lähtökohta, on pyrittävä kuitenkin hyvään yhteistyöhön lapsen huoltajien ja muiden lasten läheisten kanssa. Lastensuojelulain (417/2007) mukaan lapsen etu on aina huomioitava ensisijaisesti, sillä lastensuojelussa on aina edistettävä lapsen kehitystä ja hyvinvointia. Jos kasvuolot vaarantavat tai eivät turvaa lapsen ja nuoren terveyttä tai kehitystä, tai jos lapsi omalla käyttäytymisellään vaarantaa niitä, on lastensuojeluviranomaisilla velvollisuus puuttua lapsen tilanteeseen.

Lastensuojelulain (417/2007, 2§) mukaan lasten ja perheiden kanssa toimivien viranomaisten on tuettava vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrittävä tarjoamaan perheelle tarpeellista apua riittävän varhain sekä tarvittaessa ohjata

lapsi ja perhe lastensuojelun piiriin. Lastensuojelulaissa (417/2007, 25§) säädetään myös ilmoitusvelvollisuudesta, jonka perusteella tukiperheet määritellään ilmoitusvelvollisiksi, sillä he toimivat sosiaalipalveluiden tuottajan palveluksessa. Myös muu henkilö, kuten muu työntekijä, naapuri tai omainen, voi tehdä lastensuojeluilmoituksen salassapitovelvoitteiden estämättä.

Lastensuojelulain uudistuksen (1302/2014) myötä ilmoitusvelvollisuutta laajennettiin kattamaan kaikki olennaisimmat lasten ja nuorten kanssa työskentelevät ryhmät, pappien ja seurakunnan henkilöstön rippisalaisuutta lukuun ottamatta. Näin ollen laissa määritellään myös tukiperheet ilmoitusvelvollisiksi, sillä he toimivat sosiaalipalveluiden tuottajan palveluksessa. Tätä seikkaa pitäisi painottaa tukiperheille varsinkin heti valmennusvaiheessa, jossa he hahmottavat omaa rooliaan osana lastensuojelun kokonaisuutta. Kun huoli lapsesta on tullut ilmi ja se on saatettu lastensuojeluviranomaisten tietoon, heillä on velvollisuus ryhtyä selvittämään, onko lapsen tilanteessa sellaisia ongelmia, jotka edellyttävät lastensuojelutoimenpiteitä. Jos selvitys päätetään aloittaa, lapsi kirjataan lastensuojelun asiakkaaksi ja hänelle nimetään lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä. Selvityksen perusteella arvioidaan lapsen edun toteutumista ja lastensuojelutoimenpiteiden tarvetta. (Laki lastensuojelulain muuttamisesta 1302/2014, 26§.)

Lasten hyvinvointia ajatellen on tärkeää pyrkiä ennaltaehkäisemään ongelmien syntymä. Ennaltaehkäisevän lastensuojelun tarkoituksena on edistää ja turvata lapsen kasvua ja kehitystä unohtamatta vanhempien tukea eri palveluiden avulla esimerkiksi tarjoamalla taloudellista tukea tai perhetyötä riippuen perheen omista tuen tarpeista. Kaikki peruspalvelut, jotka eivät edellytä lastensuojelun asiakkuutta tarjoavat ennaltaehkäisevää lastensuojelua kuten neuvolat, varhaiskasvatus, perusopetus sekä muut sosiaali- ja terveystyöpalvelut. (Taskinen 2010, 20.)

Varsinainen asiakkuus lastensuojelussa alkaa, jos lapsen kasvuolosuhteet vaarantuvat tai ne eivät riitä turvaamaan lapsen terveyttä tai kehitystä, tai lapsi omalla käytöksellään vaarantaa näitä edellä mainittuja. Tällöin sosiaalityöntekijä tekee palvelutarpeen arvioinnin ja sen arvioinnin perusteella todetaan tarve lastensuojelulle ja lastensuojelun palveluille. Lapselle ja hänen perheelleen tehdään asiakassuunnitelma ja

järjestetään tarvittavia avohuollon tukitoimia. (Laki lastensuojelulain muuttamisesta 1302/2014, 30§.)

Tukiperheiden tarve kasvoi suuresti uuden sosiaalihuoltolain (1301/2014) astuttua voimaan 1.4.2015. Laissa sosiaalipalveluilla tarkoitetaan kunnallisia sosiaalipalveluita, niihin sisältyviä tukipalveluita sekä muita toimia, joilla sosiaalihuollon ammatillinen henkilöstö edistää ja ylläpitää yksilön, perheen ja yhteisön toimintakykyä, sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta. Sosiaalihuoltolaki velvoittaa siis kunnat takaamaan perheiden hyvinvointia tukevia palveluita kaikille lapsiperheille. Sosiaalihuollon työntekijän on välittömästi arvioitava kiireellisen tuen tarve saadessaan tiedon sosiaalihuollon tukea tarvitsevasta henkilöstä.

Sosiaalihuoltolain (1301/2014, 3§) mukaan lapsi on erityisen tuen tarpeessa myös silloin, kun hänellä on vaikeuksia hakea tai saada tarvitsemiaan sosiaali- ja terveyspalveluita. Erityistä tukea tarvitsevalla lapsella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta lasta, jonka kasvuolosuhteet vaarantavat lapsen terveyttä tai kehitystä tai joka itse käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään. Mikäli kyseessä on erityistä tukea tarvitseva lapsi, tulee sosiaalityöntekijän aloittaa arviointi viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä yhteydenotosta, ja arvioinnin on valmistuttava kolmessa kuukaudessa.

Uuden sosiaalihuoltolain (1301/2014) myötä kuntalaisille tarjotut palvelut yhdenvertaistuiivat. Tarkoituksena on ollut uudistuksen myötä tarjota matalan kynnyksen varhaista tukea lapsiperheille ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä. Uudistuneen sosiaalihuoltolain mukaan lapsella ja hänen perheellään on oikeus saada viipymättä lapsen terveyden tai kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalipalvelut. Tukihenkilön tai perheen saaminen ei siis enää vaadi välttämättä lastensuojelun asiakuutta ja palveluiden piiriin voi kukin perhe hakeutua oma-aloitteisesti. Tukiperheen saaminen edellyttää kuitenkin palvelutarpeen arviointia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017a.)

4 TUKIPERHEEN ERILAISET ROOLIT JA HAASTEET

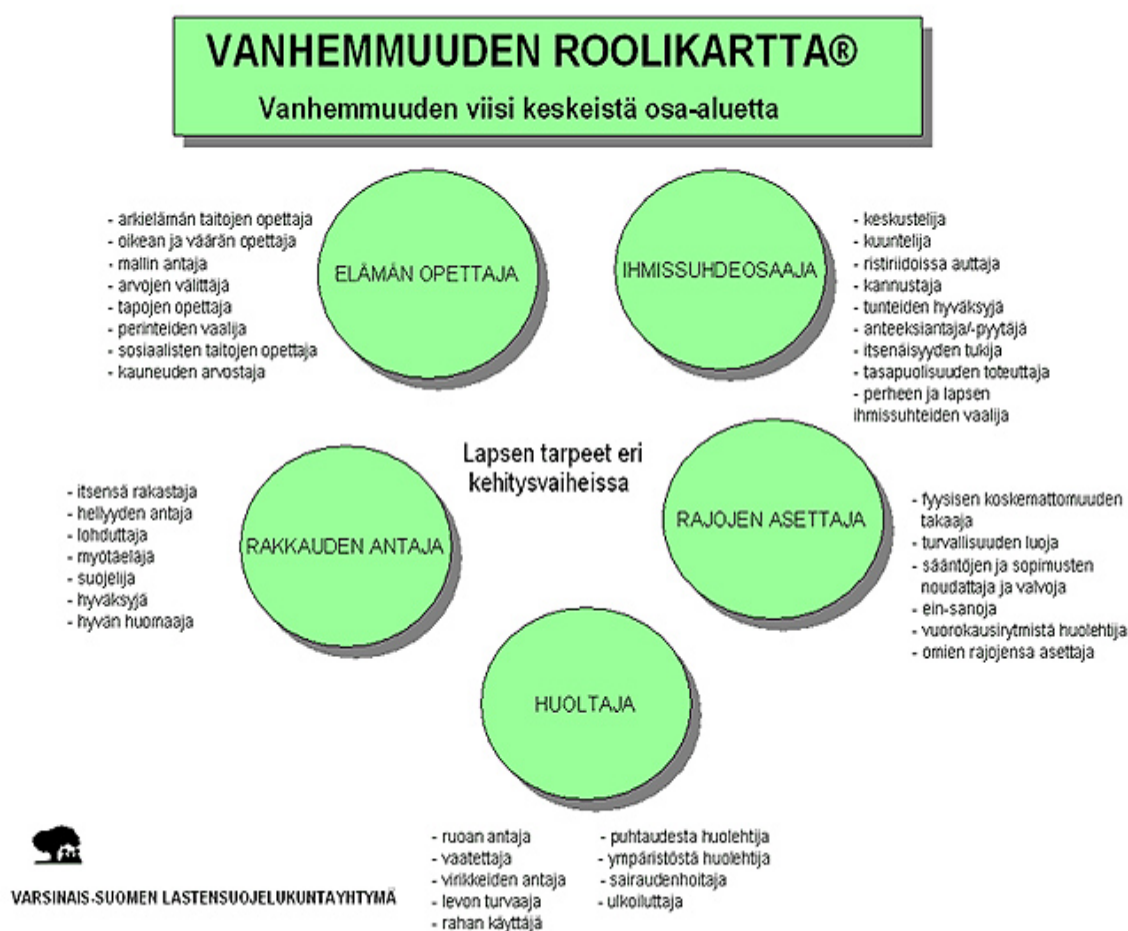
Jokainen tukiperhe tekee työtään omalla persoonallaan sekä oman kotinsa säännöillä yhdessä tukilapsen perheen sekä viranomaisten kanssa. Tukiperheenä työskenteily on hyvin moninaista sekä vaihtelevaa monien eri vaihtuvien roolien sekä haasteiden kautta. Tässä luvussa käsittelen tukiperheen monenlaisia rooleja muun muassa vanhemmuuden roolikartan avulla. Kerron myös erilaisista haasteista, joita tukiperheet mahdollisesti kokevat työssään.

4.1 Tukiperheen monenlaiset roolit

Matilaisen (2008, 24) mukaan tukiperhetoiminta on vapaaehtoisuuteen perustuva tukitoimi, jossa tärkeää on kaikkien osapuolten avoin ja luottamuksellinen yhteistyö lapsen parasta ajatellen. Tukiperhetoiminnassa vapaaehtoisesti mukana ovat sekä asiakasperheet että tukiperheet, jonka pitäisi helpottaa molemminpuolista työskenteilyä toiminnan ollessa vapaaehtoista kahdesta eri näkökulmasta. Tukiperhetoiminta tuo lastensuojeluun voimavaran, jollaista olisi pelkällä viranomaistoiminnalla vaikea saavuttaa. On siis perusteltua, että myös tukiperheiden näkemykset lapsen tilanteesta ja voinnista tulisi paremmin ja kuuluvammin esille esimerkiksi viranomaispalaverissa. (mt., 24.)

Tukiperheenä toimivilla vanhemmilla on hyvin monenlaisia rooleja, niin tukisuhteessa olevaan lapseen kuin heidän vanhempaansa, unohtamatta heidän rooliaan niin auttajana kuin vapaaehtoisina haastavassa lastensuojelullisessa tehtävässä yhdessä lastensuojelun viranomaisten kanssa. Tämä rooli perheen tukijana sekä viranomaisten yhteistyökumppanina voi joskus olla tukiperheille ristiriitainen ja siihen voi olla vaikeaa myös sopeutua. Tukiperhetoiminta on sisällöltään hyvin moninaista ja tätä voi selkeyttää tarkastelemalla tukiperheenä toimivien vanhempien toimintaa erilaisten roolien kautta. Tukisuhteen eri vaiheissa toimiessaan vuorovaikutuksessa tuettavan lapsen kanssa myös nämä roolit kehittyvät ja muuttuvat. Roolit määräytyvät myös aina sen hetkisen tarpeen mukaan. (Korhonen 2005, 40.)

Vanhemmuuden roolikartta (Kuvio 1) määrittää hyvin myös tukiperheen vanhempien rooleja. Vanhemmuuden roolikartassa on kuvattu vanhemmuuden viisi keskeistä osa-aluetta, joina myös tukiperheen vanhemmat saattavat toimia vaihtelevasti; ihmissuhdeosaaja, elämän opettaja, rakkauden antaja, huoltaja ja rajojen asettaja. Tukiperheen vanhempina he toimivat myös muun muassa kuuntelijoina, lohduttajina, kannustajina, opastajina sekä auttajina, aina riippuen tuettavan lapsen ja perheen tarpeista. (Korhonen 2005, 40.)

KUVIO 1. Vanhemmuuden roolikartta. Varsinais-Suomen Lastensuojelukuntayhtymä 2013.

Tukiperhetoiminnassa tärkeää on aikuisen ja lapsen yhteinen tekeminen. Siinä ei ole kysymys lapsen viihdyttämisestä, vaan arkisesta yhdessäolosta, kuten kotona olemisesta tai ulkoilemisesta. Arkiseltakin tuntuvat asiat voivat olla lapselle tärkeitä, kun lapsi saa kokea tekemisen riemun yhdessä tärkeän aikuisen kanssa. Yhdessä toimiminen antaa lapselle myönteisiä kokemuksia ja onnistumisen elämyksiä. Tukivan-

hemmat toimivatkin tukilapselle aikuisen mallina ja täten toiminnallaan ohjaavat ja opastavat lasta erilaisissa asioissa. Tukiperheen on hyvä muistaa, että yhdessäolon kautta he tuovat tukisuhteeseen aina omat näkemyksensä, arvonsa sekä mielipiteensä. Lapsen ohjaaminen ja opastaminen voi tapahtua myös tiedostamatta, sillä lapset oppivat monia asioita seuraamalla aikuisten käyttäytymistä. Aikuisten käyttäytymisellä nähdään olevan usein jopa suurempi vaikutus kuin heidän antamallaan neuvolla. (Korhonen 2005, 42-45.)

4.2 Tukiperhetoiminnan haasteet

Tukiperheenä toimivat kokevat monenlaisia haasteita tukiperheenä toimiessaan. Tukivanhemmat toimivat tukilapselle rajojen asettajina ja rakkauden antajina. Tukiperheet määrittävät itse tarvittavat pelisäännöt heidän oman ajatusmaailman kautta ja pitävät niistä kiinni. Rajojen asettaminen on tärkeää, jotta lapsi kokee olonsa turvalliseksi, ja lapsi saa tuntemuksen siitä, että hänestä välitetään ja huolehditaan. Tämä on tukisuhteen alussa helposti myös haaste, sillä lapsi on kotonaan tottunut erilaisiin sääntöihin ja tapoihin. On tärkeää antaa aikaa lapselle sopeutua kahden eri perheen toimintatapoihin. (Korhonen 2005, 42-45.)

Tukiperheissä käyvillä lapsilla on usein monia kasvuun ja kehitykseen liittyviä erityisongelmia, jotka näkyvät muun muassa ylivilkkautena ja keskittymiskyvyttömyytenä. Luonnollisesti myös lapsen ja perheen elämäntilanteet saattavat aiheuttaa lapsessa näkyvää levottomuutta ja huolestuneisuutta. Tukiperhettä tarvitsevien lasten elämäntilanteet ja -kokemukset aiheuttavat kuitenkin usein tukiperhetoimintaan haasteita. Siksi onkin hyvin tärkeää, että perhe saa valmennuksen kautta tietoa tukiperhetoiminnasta sekä riittävästi tietoa lapsesta sosiaalityöntekijältä ennen tukiperhetoiminnan alkamista. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja Hyvinvointinlaitos 2017b.)

4.3 Tukiperheet vapaaehtoisina toimijoina

Tukiperheet toimivat vapaaehtoisuuden pohjalta, joten myös sen takia on tärkeää, että he saavat riittävästi ennakoivaa valmennusta. Tärkeää on myös saada tukea tuki-

perheenä toimimiseen jaksakseen tukiperheenä ja kokeakseen voivansa auttaa ja tukea lasta ja perhettä. On siis hyvä muistaa, että toimintaan ryhtyvät perheet tarvitsevat itse riittävän koulutuksen ja perehdytyksen sekä sosiaalialan ammattilaisen tuen ja ohjauksen, jotta he jaksavat itse tehdessään tärkeää työtä. Tärkeää on myös vertaistuki sekä virkistystoiminta tapaamisten ja keskustelujen muodossa toisten tukiperheinä toimivien kanssa. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2017b.)

Korhonen (2005, 7) määrittää tukiperhetoiminnan perustuvan vapaaehtoistoimintaan, joka on ihmisten vapaasta halusta lähtevää toimintaa kanssaihmiesten ja ympäristön hyväksi. Se liittyy ihmisten kokemaan arvomaailmaan, siihen mihin hän uskoo ja mitä hän pitää tärkeänä. Hän toteaa myös, että vapaaehtoisella ja ammatillisella auttamistyöllä on samantapaisia periaatteita ja tavoitteita, mutta vapaaehtoinen on mukana toiminnassa omana itsenään ilman ammattirooleja. Jokainen tukiperhe toimii omalla persoonallisella tyylillään sekä omien elämäkokemusten ja taitojensa mukaisesti.

Korhonen (2005, 7) korostaa, että vaikka tukiperhetoiminnasta maksetaan pieni kulu-korvaus, sen katsotaan silti kuuluvaksi osaksi vapaaehtoistyötä. Varsinaista taloudellista hyötyä tukiperheen toimiminen ei tuota. On myös hyvä huomioida, että toiminta tapahtuu tukiperheen vapaa-ajalla tukien ja täydentäen sosiaalialan ammatillista työtä, korvaamatta ammattiapua.

5 KEHITTÄMISTYÖN MENETELMÄT

Tässä luvussa kuvaan laadullisessa opinnäytetyössäni käytettyjä kehittämistyön menetelmiä. Tutkimuskysymykseni olivat: Millainen valmennuspäivä palvelisi parhaiten tukiperheenä aloittavia sekä miten Turun kaupungin tukiperhetoiminnan houkuttelevuutta voitaisiin lisätä, jotta saataisiin lisää ihmisiä ryhtymään tukiperheeksi. Jotta näistä tutkimuskysymyksiin on mahdollista vastata, pitää sitä tietoa kerätä erilaisilla aineistonkeruumenetelmillä (Kananen 2015, 64).

Kehittämistyössäni käytin kahta aineistonkeruumenetelmää, jotka olivat haastattelu ja oppimiskahvila. Pyrin näillä molemmilla menetelmillä keräämään tietoa tukiperhetoiminnasta.

minnasta ja sen kehittämistarpeista sekä vastaamaan omiin tutkimuskysymyksiini. Näitä kahta aineistonkeruumenetelmää olen hyödyntänyt tässä opinnäytetyössä, jotta olen saanut tarpeellisen tutkimustiedon aiheesta ja olen ne tässä luvussa avannut.

Tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan reliabiliteetin ja validiteetin avulla. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimustulosten toistettavuutta ja validiteetti sitä, että tutkitaan mitä on luvattu. Laadullisen tutkimuksen perusvaatimuksena on, että tutkijalla on riittävästi aikaa tehdä tutkimuksensa, mikä vaikuttaa myös sen luotettavuuteen. Tutkimusprosessin tulee olla avoin sekä raportoinnin tulee olla yksityiskohtaista. Luotettavuuden arvioinnissa huomioidaan muun muassa tutkimuksen kohde ja tarkoitus, tutkijan sitoutuminen tutkimukseen, aineiston keruun ja analysoinnin tapa sekä tutkimusjoukon valinta. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 136, 140-142.) Oppimiskahvila keskittyi sisällöltään kartoittamaan vastaajien omia toiveita ja tarpeita tukiperhetoiminnasta sekä valmennuspäivästä ja sen sisällöstä, joten oppimiskahvilassa olleisiin eri kysymyksiin ei voinut vastata väärin. Myös haastattelun kysymykset olivat mielestäni valitettavasti ja haastattelu asiantuntijanäkemyksenä reliabiliteettikin oli hyvä, tosin oppimiskahvilaan osallistuneiden näkemykset ja kokemukset eivät ole toki yleistettävissä kaikkien Turun kaupungin kautta tukiperheenä toimivien allekirjoittamiksi.

5.1 Haastattelu

Haastattelu on yksi yleisimmin käytetyistä tutkimusmenetelmistä, sillä se sopii moniin kehittämistehtäviin ja sen avulla saa kerättyä helposti ja nopeasti tarkempaakin tietoa tutkittavasta asiasta. Haastattelu kannattaa usein myös yhdistää kehittämistyössä myös toisiin menetelmiin, sillä useammin menetelmät tukevat hyvin toisiaan. Haastattelun valinta aineiston keruumenetelmäksi vaatii pohdintaa siitä, minkälaista haastattelua suunnitellaan, ja siihen vaikuttaa myös se, millaista tietoa kehittämistyön tueksi tarvitaan, sillä haastattelumenetelmiä on erilaisia. Haastattelua suunniteltaessa on siis ensin mietittävä mitä haastattelulla halutaan saavuttaa sekä millaisiin kysymyksiin vastauksia halutaan. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 106-107.)

Haastattelu tässä tarkoituksessa toimii tiedon keruun muotona, kun tavoitteena on saada mahdollisimman paljon luotettavaa ja pätevää tietoa. Siksi tätä menetelmää kutsutaan myös tutkimushaastatteluksi. Tutkimushaastattelut voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään: Strukturoitu haastattelu, teemahaastattelu ja avoin haastattelu. Strukturoitu haastattelu perustuu valmiiseen kyselylomakkeeseen ja sen kysymykset on muotoiltu valmiiksi ja ne esitetään ennalta määrättyssä järjestyksessä. Avoin haastattelu puolestaan perustuu pitkälti avoimeen keskusteluun liittyen yleisesti haastatteluaiheeseen tai -ongelmaan. Teemahaastattelu eli puolistrukturoitu haastattelu on strukturoidun haastattelun ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelussa edetään valittujen kysymysten mukaan, mutta siinä huomioidaan myös haastateltavien tulkinnat ja näkemykset. Suurimmat erot eri haastattelumuodoissa liittyvät haastattelun strukturointiasteeseen eli siihen, miten kiinteästi kysymykset on muotoiltu ja kuinka paljon haastattelijä voi joustaa itse haastattelutilanteessa. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015,107.)

Haastattelin Turun Kaupungin ulkopuolisten sijoitusten rekrytointiohjaajaa Nina Strastosta, joka vastaa muun muassa tukiperhetoiminnasta Turun Kaupungilla. Koulutukseltaan hän on sosionomi (AMK). Valitsin haastateltavani sillä perusteella, että hän vastaa Turun kaupungin tukiperhetoiminnasta ja hänellä on tällä hetkellä laajin kokemus tukiperhetoiminnasta Turun kaupungilla. Haastattelu toteutettiin yksilöhaastatteluna toukokuussa 2017.

Valitsin haastatteluksi puolistrukturoidun haastattelun. Puolistrukturoidussa haastattelussa sain edetä avoimemmin vaihdellen kysymysten paikkaa ja edetä enemmän vuorovaikutuksellisemmin. Etukäteen laaditut mutta tilanteeseen soveltumattomat kysymykset pystyin ohittamaan. Vastaavasti pystyin kysymään haastattelun edetessä mieleen tulevia kysymyksiä sekä kysymysten tarkkoja sanamuotoja pystyi vaihtelevaan. (Ojasalo & Moilanen & Ritalahti 2015, 107.)

Haastateltavani oli motivoitunut osallistumaan haastatteluun, sillä hänellä oli halu kehittää tukiperhetoimintaa Turun kaupungilla ja hän koki tämän kehittämistyön myös tärkeänä oman työtehtävänsä kannalta uusien tukiperheiden rekrytoijana. Haastattelutilanne oli luonteva ja luottamuksellinen. Tätä varmasti tuki myös se, että haastateltavani on kollegani sijaishuollossa eli tunnemme toisemme töiden kautta. Haastatte-

leman henkilö pystyi kertomaan parhaiten kehittämistyöni aiheesta eli Turun kaupungin tukiperhetoiminnan nykytilasta sekä siitä mitkä olisivat tärkeimmät kehittämisen kohteet hänen työnsä näkökulmasta. Haastateltavani vastaa Turun kaupungin tukiperhetoiminnasta kokonaisuudessaan. Haastattelu kesti yhteensä 20 minuuttia.

Haastatteluni kysymykset olin laatinut ennakkoon ja lähetin ne haastateltavani pyynnöstä hänelle jo etukäteen sähköpostitse, jotta haastateltava sai rauhassa valmistautua kysymyksiin ja etsiä tarkkaa tietoa muun muassa tukiperheiden lukumääristä. Haastattelutilanne itsessään oli rento, luonteva ja keskustelunomainen. Haastattelu nauhoitettiin ja litteroin haastattelun jälkikäteen yleiskieltä käyttäen. Stratoksen haastattelu antoi minulle tärkeitä faktatietoja ja syvempää tietämystä juuri Turun kaupungin tukiperhetoiminnasta ja siellä olevista kehittämisen tarpeista sekä myös resursseista joilla vastata muutoskohteisiin. Haastattelu painottui faktatiedon saamiseen Turun kaupungin tukiperhetoiminnasta, jota ei ole muuten saatavilla, kuten esimerkiksi tukiperhettä odottavien lasten lukumäärä sekä jo toimivien tukiperheiden määrä. Haastattelurunko löytyy liitteestä 1.

5.2 Oppimiskahvila

Toinen käyttämäni aineiston keruumenetelmä oli oppimiskahvila, toiselta nimeltään learning café. Se on yhteistoimintamenetelmä, jonka avulla voi ideoida ja oppia uutta ryhmässä. Parhaiten menetelmä toimii, kun ryhmässä on yli kahdeksan henkeä. Oppimiskahvila voidaan toteuttaa myös vähemmälläkin osallistujamäärällä, mutta laatu ja ideoiden määrä voi laskea. Oppimiskahvilan tarkoituksena on keskustella, luoda tietoa ja siirtää opittua tietoa eteenpäin. Menetelmässä on tärkeää omien näkemysten esiintuominen sekä yhteisen ymmärryksen löytäminen keskustelun kautta. Oppimiskahvila-menetelmänä on helppo toteuttaa, kunhan osallistujia on vähintään 12. Siinä jakaannutaan pienryhmiin pöytäkunnittain ja yhdessä ryhmässä voi olla aina jopa yli kahdeksan henkeä. (Blomqvist 2017.)

Menetelmä edellyttää toimitiloiltaan tilaa liikkua, eri teemojen ja kysymysten verran pöytiä, isot paperit joihin mahtuu hyvin kirjoittamaan sekä tusseja joilla kirjoittaa.

Teemat ja/tai kysymykset voivat olla jo etukäteen mietittyjä, jolloin säästyy aikaa tai sitten vaihtoehtoisesti käsiteltävät teemat ja kysymykset voidaan mieltä yhdessä. Jokaiselle teemalle nimetään oma pöytä ja yksi ryhmä per pöytäseurue. (Blomqvist 2017.)

Kullekin pöydälle valitaan aina puheenjohtaja, joka pysyy omassa pöydässään koko ajan ja kirjoittaa ryhmäläistensä ajatuksia ylös paperille. Kussakin pöytäryhmässä keskustellaan eri näkökulmasta kehitettävään teemaan liittyen ja syntyneet ajatukset kirjataan ylös. Tarkoituksena on siis keskittyä ennalta sovittujen teemojen ja kysymyksien käsittelyyn. Jäsenet vaihtavat pöydästä toiseen aina pöytäryhmittäin ennalta sovittuun ajan kuluttua. Puheenjohtajaksi valittu alustaa nopeasti edellisen ryhmän tuotokset uudelle ryhmälle, jotka lähtevät pohtimaan aiempia tuotoksia ja ideoivat niitä eteenpäin aina uuden pöydän teeman mukaisesti. Lopuksi puheenjohtajat voivat esitellä lopputulokset yhteisesti kaikille osallistujille mikä ei tosin ole pakollista, sillä jokainen osallistuja kiertää kaikki pöydät. (Blomqvist 2017.)

Itselleni tarjoutui mahdollisuus toteuttaa oppimiskahvila tukiperheiden koulutuspäivän yhteydessä. Turun kaupunki järjesti vuosittaisen täydennyskoulutuspäivän jo toimiville tukiperheille toukokuussa 2017. Aamupäivällä oli ammattilainen luennoitsijana ja iltapäivä oli varattu kokonaan minun aineistonkeruumenetelmälleni eli järjestämälleni oppimiskahvilalle.

Valitsin oppimiskahvilan yhdeksi kehittämistyön menetelmäksi, koska se on keskustelua helposti herättävä sekä yhteisöllinen menetelmä, joka osallistaa kaikki tekemään yhdessä. Turun kaupungin kautta toimiville tukiperheille lähetettiin maaliskuussa kutsu koulutuspäivään, jossa kerrottiin iltapäivän olevan varattu yhteisöpedagogi-opiskelijan pitämälle toiminnalle liittyen opinnäytetyön materiaalin keruuseen. Koulutuspäivässä oman vuoroni alkaessa esittelin ensin itseni sekä opinnäytetyön aiheeni. Avasin osallistujille iltapäivän teemaa sekä kerroin perusajatuksen oppimiskahvilasta sekä siitä, miten on tarkoitus menetelmää toteuttaa ja miten tulon tuloksia käyttämään.

Menetelmän pääteemana olivat alkuvalmennuksen suunnittelu sekä tukiperhetoiminnan kehittäminen, jotta saataisiin lisää tukiperheitä mukaan toimintaan. Aihetta käsi-

teltiin eri näkökulmista mieltien kehittämiskohteiden lisäksi muun muassa haasteita mitä tukiperheenä toimiessa voi kohdata. Oppimiskahvilassa pohdittiin myös millaista infoa ja alkuvalmennusta nykyiset tukiperheet olisivat silloin tukiperheenä aloittaessaan kaivanneet. Nämä oppimiskahvilan kysymykset löytyvät liitteestä 2.

Mielestäni jo toiminnassa olleet tukiperheet sopivat todella hyvin kohderyhmäksi tähän menetelmän käyttämiseen, sillä heillä on se tieto ja oma kokemus siitä, miten toimintaa voisi kehittää ja mikä auttaisi muun muassa saamaan lisää ihmisiä mukaan tukiperhetoimintaan. Toinen peruste valitsemalleni menetelmälleni oli se, että aiemman tekemäni haastattelun perusteella olin saanut kuulla, että tukiperheenä toimivat kaipaavat vertaistukea enemmän. Tätä oppimiskahvila ideointimenetelmää käyttämällä hyödyin niin minä saadessani tärkeää aineistoa jo toimivalta kohderyhmältä kuin koulutuksessa olleet, jotka saivat jakaa ajatuksiaan ja kokemuksiaan toisten tukiperheenä toimivien kanssa eli he saivat samalla sitä kaipaamaansa vertaistukea oppimiskahvilaa toteuttaessaan.

Tukiperheiden koulutuspäivä oli Logomolla, jossa oli iso kokoushuone, joten oli hyvin tilaa isolle ryhmälle mikä oli yhtenä ehtona oppimiskahvilan toteuttamisessa. Koulutukseen osallistui yhteensä neljäkymmentä henkilöä, joten jaoin heidät ryhmiin kahdeksan eri kysymyksen kautta. Yhdessä ryhmässä oli aina viisi henkilöä. Toivottavaan ryhmäkokoon verrattuna voidaan todeta, että ryhmäkoot olivat pienet. Oppimiskahvilan tuotosten perusteella voidaan kuitenkin päätellä, että vaikka ryhmät olivat pieniä kooltaan, niin silti ryhmittäin oli hyvä henki ja ideoita riitti. Uskon, että osallistujien motivaatiolla ja innokkuudella työskentelyyn oli suurempi merkitys kuin ryhmäkoolla. Lopputuloksesta päätellen oppimiskahvilan teema oli monelle tärkeä ja myöskin helppo, koska tekevät osallistujat tekevät töitä itse tukiperheenä koko ajan ja ovat huomanneet oman työskentelyn lomassa erilaisia kehityskohteita myös, joten tämä oli myös heille foorumi, jossa oli mahdollisuus antaa palautetta sekä ehdottaa kehitysideoita.

Oppimiskahvilaan osallistuneet tukiperheet olivat olleet tukiperheinä ainakin vuoden. Suurin osa oli ollut tukiperhetoiminnassa mukana jo kauemmin. Osalla oli ollut useampi tukilapsi ja osalla vain yksi tukilapsi. Osa toimi tukiperheinä yksin, osa perheenä. Osa myös osallistui koulutukseen vain yksin ja muutama tuli yhdessä puo-

lionsa kanssa. Ikähaarukka osallistujien suhteen oli 25-60-vuoden välissä. Osallistujia oli sekä miehiä, että naisia. Nämä havainnot perustuvat keskusteluihin, joita oppimiskahvilan tulosten purun yhteydessä kävimme. Tarkempia tietoja en osallistujista kerännyt. Tukiperheenä toimivien taustat varmasti osittain vaikuttivat vastauksiin. Osa tukiperheistä oli kokeneempia ja mahdollisesti ammattilaisia oman työnsäkin puolesta, jolloin heillä oli kokemusta haastavista tilanteista lapsista ja heidän perheidensä kanssa. Osa tukiperheistä taas oli aivan noviiseja ja lähtenyt toimintaan mukaan ilman mitään tietämystä tukiperhetoiminnasta.

Ohjaajana kiertelin toteutuksen aikana kuuntelemassa ryhmien keskusteluja ja ideointia sekä tarvittaessa yritin antaa tarkentavia kysymyksiä ja näkökulmia keskusteluihin mukaan minimoidakseni riskiä ideoiden vähäisyydelle sekä kapeakatseisuudelle. Koin kuitenkin, että oma roolini oli hyvinkin pieni ja ryhmät toimivat hyvin aktiivisesti omatoimisesti. Aikaa yhdessä pöydässä oli keskustella aina 7 minuuttia. Toimin itse kellottajana ja ohjasin ryhmiä siirtymään seuraavaan pisteeseen. Lopuksi jokaisen pöytäseurueen puheenjohtaja esitteli lopputulokset myös muille ryhmäläisille.

Lopputulosten läpikäynti herätti paljon tarkentavia kysymyksiä sekä keskustelua osallistuneiden kesken, josta sain paljon hyvää tarkentavaa tietoa papereille olleiden ajatusten lisäksi. Tämä oppimiskahvilan jälkeen käyty keskustelu antoi myös tulosta siitä, että osallistujat olivat innostuneita, motivoituneita ja aktiivisia. Materiaalia oppimiskahvilasta jäi yhteensä 16 kappaletta fläppitaulun kokoista paperia sekä oppimiskahvilan purun yhteydessä käydystä keskustelusta yhden A4 verran käsin kirjoitettua tekstiä.

5.3 Aineiston analyysimenetelmät

Analysoinnin tarkoituksena on selvittää, minkälaisia vastauksia tutkimusongelmiin löytyy (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 221). Analyysi etenee aineiston keruun jälkeen aineistoon tutustumisella, järjestämisellä sekä rajaamisella, luokittelulla, teemoittelulla tai ilmiöiden löytämisellä. Lopuksi tulokset kootaan ja tulkitaan. Analyysin vaiheet limittyvät toisiinsa ja tapahtuvat osittain päällekkäin, joten aineiston keruu ja

siihen tutustuminen sekä alustavien analyysien tekeminen on hyvä aloittaa keskenään samanaikaisesti sekä mahdollisimman varhain. (Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen 2010, 11-12.)

Tässä kappaleessa tarkastelen kehittämismenetelmiä, eli haastattelun ja oppimiskahvilan tuloksia peilaten niitä omiin tutkimuskysymyksiini. Tulen käyttämään analysointimenetelmänä teemoittelua aihepiirien mukaan. Nämä teemat olen maininnut jo tutkimuskysymyksissäni eli miten kehittää Turun kaupungin tukiperhetoimintaa, mitä haasteita tukiperheet ovat kohdanneet ja millainen valmennuspäivä olisi hyvä uusille aloittaville ja voisiko aloitusvalmennuksen suunnittelu auttaa saamaan lisää ihmisiä tukiperhetoimintaan.

Teemoittelu aihepiirien mukaan varmistaa sen, että käsittelen juuri niitä aiheita, joita alun perin lähdin tutkimuskysymyksilläni selvittämään. Analyysia voidaan tehdä selittämiseen tai ymmärtämiseen pyrkivällä lähestymistavalla. Analyysitapa valitaan sen mukaan mikä tuo parhaiten vastauksen ongelmaan tai tutkimustehtävään. Laadullisen aineiston analyysimenetelmiä ovat muun muassa teemoittelu, tyypittely, sisällön erittely, diskurssianalyysi ja keskusteluanalyysi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 224.) Tein jokaisesta teemasta tutkimuskysymyksiin perustuen ajatuskartan, johon kokosin aineistosta eli litteroidusta haastattelusta sekä oppimiskahvilan tuloksista asiat ylös ja näin sain tiivistettyä aineistoa ja löysin ne tärkeimmät tulokset, joilla oli oleellisesti merkitystä tämän tutkimuksen kannalta.

Isoin ja merkittävin rooli oli oppimiskahvilasta saaduilla tuloksilla, sillä niillä oli hyvin oleellinen osa kehittämistyössä. Molempien menetelmien tulokset vastaavat myös hyvin toisiaan. Tulosten kautta tuon esille heidän ajatuksiaan alkuvalmennuksen tarpeellisuudesta ja sen sisällön teemoista uusille tukiperheille sekä heidän ideoita tukiperhetoiminnan kehittämiseksi. Jaottelin tulokset kahteen eri kappaleeseen tutkimuskysymyksittäin. Opinnäytetyön tavoitteena oli vastata seuraaviin kysymyksiin;

- Millainen valmennuspäivä palvelee parhaiten uusia tukiperheenä aloittavia?
- Miten lisätä tukiperhetoiminnan houkuttelevuutta, jotta saataisiin lisää ihmisiä lähemmään tukiperhetoimintaan mukaan?

6 TULOKSET JA ANALYSOINTI

Haastateltavani mukaan toukokuussa 2017 Turun kaupungilla työskenteli tukiperheenä 101 perhettä. Lapsia Turun kaupungin omissa tukiperheissä oli toukokuussa 2017 yhteensä 176. Tukiperhettä odottavia lapsia on jonossa yli 120. Eniten tukiperheissä olevia, kuten myös tukiperhettä odottavia lapsia ovat alle kouluikäiset. Nämä luvut osoittavat sen, että tarve tukiperheille on siis todella suuri ja tarve kasvaa koko ajan. Toukokuussa 2017 tukiperhettä jonottaa reilu 120 lasta ja tukiperhepyyntöjä sosiaalityöntekijöiltä tulee viikoittain lisää. Turussa tukiperheistä on haastateltavan mukaan huutava pula, joten selvää on, että lisää tukiperheitä tarvitaan nopeasti mukaan toimintaan.

Haastateltavani sekä oppimiskahvilaan osallistuneet tukiperheet olivat yhtä mieltä siitä, että tukiperhetoimintaa pitää kehittää ja sille pitää saada enemmän näkyvyyttä. Toimintaan pitää saada nopeasti lisää ihmisiä lähtemään mukaan tukiperheiksi, jotta tukiperhettä odottavat lapsiperheet saavat tarvitsemaansa varhaista ennaltaehkäisevää tukea. Näitä tuloksia analysoimalla saadaan lisää uusia näkökulmia toiminnan kehittämisen suhteen.

6.1 Valmennuspäivän tarve

Turun kaupungin kautta tukiperheeksi ryhtyville ei ole tällä hetkellä tarjolla valmennuspäiviä tukiperheenä aloittaville. Valmennuspäivän tarve tuli esille useamman kerran oppimiskahvilan tuotoksissa monessa eri pöytäryhmässä. Tämä tarve nousi esiin niin oppimiskahvilassa kuin myös haastateltavani haastattelussa sekä opinnäytetyön tilaajani kautta toiveena. Valmennuspäivä aiheena herätti paljon keskustelua niin sisällön kuin aikataulun suhteen oppimiskahvilassa.

Tukiperheenä jo toimivat sekä haastateltavani totesivat, että toimintaan ryhtyvät perheet tarvitsevat itse riittävän koulutuksen ja perehdytyksen sekä sosiaalialan ammattilaisen tuen ja ohjauksen, jotta he jaksavat itse tehdessään tärkeää työtä. Tärkeää

on myös vertaistuki tapaamisten ja keskustelujen muodossa toisten tukiperheinä toimivien kanssa. Kun rakennetaan tukevaa pohjaa tukiperhetoiminnalle alusta saakka kantaa se pitkälle niin lasten kuin uusien aloittelevien tukiperheiden kannalta. Näitä ajatuksia tukee myös Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (2017a), joka muistuttaa tukiperheiden peruskoulutuksen, ohjauksen sekä virkistystoiminnan merkityksestä tukiperhetoiminnan ylläpitämiseksi.

Tukiperheenä toimivat toivat esille useammassa kohtaa kehittämisen tarpeena valmennuspäivän järjestämisen ennen toiminnan aloittamista. Moni koki, että valmennuspäivä ennen tukiperhetyöskentelyä olisi hyvin tärkeää, sillä vain pieni osuus on ammatillisesti kouluttautunut. Valmennuspäivän ajateltiin tuovan lisää tietoa ja varmuutta tärkeään tehtävään, joka varmasti osaltaan rohkaisisi enemmän ihmisiä lähtemään toimintaan mukaan. Tärkeänä huomiona pidettiin niin tukiperheinä toimivien kuin tilaajan osalta, ettei valmennuspäivä saa olla monen päivän pituinen, sillä silloin osallistujia olisi varmasti vähemmän omien aikataulujen ja arjen kiireiden vuoksi.

Moni tukiperheenä toimivasta myös koki kaivanneensa ennen toiminnan aloittamista koulutuspäivän lisäksi laajempaa infolappua, jossa olisi asiat kerrattu tiiviisti sekä konkreettisia esimerkkejä muun muassa siitä, miten lapsen kanssa toimia tai mihin ottaa yhteyttä, kun lapsesta nousee huoli. Käytännön asiat nousivat esille useampaan kertaan oppimiskahvilan tuloksissa. Tukiperheenä toimivat kokivat, että tietoa tuli sekä aloitushaastattelussa, kotikäynnillä sekä aloituspalaverissa ja usein läpikäytyt asiat unohtuivat tai niistä heräsi kysyttävää vasta myöhemmin. Tähän tarpeeseen vastaisi valmennuspäivä myös hyvin, sillä siellä käytäisiin läpi samoja asioita sekä olisi tilaisuus kysyä mieltä askarruttavista asioista. Tämä myös osaltaan voisi vähentää puheluita sosiaalityöntekijälle tai rekrytointityöntekijöille, koska aloittavat tukiperheet voisivat kysyä asioista valmennuspäivällä.

6.2 Tukiperhetoiminnan kehittämisideoita

Tukiperheenä toimivilta tuli esille oppimiskahvilassa paljon toiminnan kehittämisideoita. Kehittämisen kohteita tuli paljon ja tulen avaamaan niitä tässä kappaleessa. Tukiperhetoimintaa kehittämällä varmasti lisäisi osaltaan myös tukiperhetoiminnan mainetta ja saisi ihmisiä enemmän kiinnostumaan asiasta.

Osa toiminnan kehittämideoista oli samoja kuin mitä myös haastateltavani haastattelussa toi ilmi. Tärkeämmäksi kehittämisen kohteiksi nousi molemmissa menetelmissä selkeästi vertaistuki ja sen puute valmennuspäivän tarpeellisuuden ohella. Nämä kehittämiskohteet oli kirjoitettu moneen eri kysymyskohtaan ja moneen eri kertaan ja ne herättivät myös paljon puhetta osallistujissa. Tulokset eli oppimiskahvilan vastaukset olen jaotellut pöytäryhmittäin.

Tukiperheenä toimivat toivat esille viidessä eri pöytäryhmässä sekä oppimiskahvilan purun keskustelun yhteydessä, että kun aloittaa toimimaan tukiperheenä olisi tarpeellista saada heti alussa mahdollisuus vertaistukeen. Yhtenä ideana puhuttiin oppimiskahvilan tuotosten purun yhteydessä nimitystä tukiperhe-tutorista, jolla olisi pidempiaikainen kokemus tukiperhetyöskentelystä. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että valittaisiin jo pitkään toimineista tukiperheistä yksi tukiperhe, jonka yhteystiedot voitaisiin antaa uusille aloittaville tukiperheille, jolloin yhteydenotto vertaistuki-tutoriin olisi helppoa ja tukiperheet voisivat ottaa häneen yhteyttä tarpeen tullen.

Oppimiskahvilassa pöytäryhmiä oli yhteensä kahdeksan. Vertaistuki ja sen puute mainittiin viidessä eri pöytäryhmässä oppimiskahvilassa, kuten myös virkistystoiminnan puute. Virkistystoiminnan puute nousi esille neljässä eri pöytäryhmässä. Voi siis todeta, että nämä molemmat koettiin hyvin tärkeinä asioina tukiperheinä toimivien osalta sekä isoina toiminnan kehittämiskohteina, jotta voitaisiin motivoida uusia tukiperheitä lähtemään toimintaan mukaan. Useampi tukiperheenä toimiva koki kaivanneensa jo alussa vertaistukea toisista tukiperheinä toimivista, joilta olisi voinut pyytää apua ja neuvoja sekä jakaa omia ajatuksia.

Haastateltavan mukaan vertaistuki ja sen vähäisyys on ollut Turun tukiperhetoiminnan kehittämiskohteena ja puheenaiheena jo pidempään. Vertaistuki herätti paljon keskustelua myös ohjaamani oppimiskahvilan jälkeen. Oppimiskahvilan lopuksi vastasin tarpeeseen keräämällä kaikkien halukkaiden nimet ja sähköpostiosoitteet ylös paperille, jotta pystyin luomaan sähköpostiringin. Nyt tukiperheinä toimivilla on sähköpostiringin kautta foorumi, jossa he pystyvät kirjoittelemaan toisten kanssa, kysymään asioista sekä sopimaan muun muassa yhteisistä virkistysilloista ynnä muista tapaamisista. Tukiperheet tekevät todella tärkeää ja vaativaa työtä ja on erittäin tär-

keää huolehtia myös heidän jaksamisestaan ja tämä vertaistuki koettiin yhdeksi keinoksi auttaa työn jaksamisen suhteen.

Tukiperheiden kokemat haasteet tulivat myös esille kehittämisen kohteina. Nämä pitäisi myös ottaa huomioon tukiperhetoimintaa kehittäessä. Tukiperheiden kokemukset tukiperhetyöstä haasteiden osalta on osa kokonaisuutta tukiperhetoiminnasta, jota jatkossa voisi enemmän lähteä kehittämään sekä osaltaan vastaamaan paremmin tukiperheiden tarpeisiin. Toki haasteiden kohtaamiseen pystyy vaikuttamaan osin ennaltaehkäisevästi esimerkiksi järjestämällä alkuvalmennuksen tukiperheille sekä vertaistuen kautta, esimerkiksi aiemmin mainitun tukiperhetutorin sekä sähköpostiringin avulla. Tukiperheet toivat puheissaan ilmi, että mitä enemmän tukiperheitä tuetaan ja autetaan haasteiden ilmentyessä, myös ennakoivasti, niin sitä paremmin tukiperheet jaksavat työssään ja tämä osaltaan varmasti vaikuttaa myös Turun kaupungin tukiperhetoiminnan maineeseen sekä siihen, miten tukiperheet esimerkiksi puhuvat tukiperhetoiminnasta muille. Tämä taas vaikuttaa osaltaan myös uusien tukiperheiden saamiseen toimintaan mukaan.

Tukiperheet olivat kokeneet hyvin monenlaisia haasteita. Osa koki hyvin vaikeana sen, että tukilapsilla omista perheissään on hyvin erilaisia tapoja ja tottumuksia esimerkiksi ruokailutottumusten ja nukkumiskäytäntöjen suhteen. Haastateltavani mukaan tukiperhe tarjoaa lapselle aikaa ja normaalia arkea eikä perheen tarvitse muuttaa omia tapojaan vaan useimmiten lapsi oppii toimimaan tukiperheessä siellä vallitsevien sääntöjen ja tapojen mukaan. Tukiperheet tuntuivat kaipaavan enemmän omakohtaista tukea miten toimia lasten kanssa sekä varmuutta esimerkiksi siihen, että tukiperheessä on omat säännöt ja rajat, joita tukisuhteessa oleva lapsikin noudattaa muiden mukana. Lapsi sopeutuu kyllä nopeasti ja oppii kahden perheen sääntöihin ja toimintatapoihin. Kuten jo aiemminkin mainittu, Korhonenkin (2005, 42-45) toteaa tukisuhteessa olevan lapsen tarvitsevan sääntöjä ja rajoja, jotta lapsi kokee olonsa turvalliseksi ja hänelle tulee olo, että hänestä huolehditaan ja välitetään.

Osa tukiperheistä tuntui kokevan vastausten perusteella tukiperhetoiminnan myös hyvin kuluttavaksi ja vaativaksi varsinkin, jos yhteistyö biologisten vanhempien kanssa ei sujunut. Yksi perhe toi esille esimerkin, jossa tuettavan lapsen biologinen perhe asetti omia vaatimuksia tukiviikonlopun suhteen muun muassa lapsen rutiinien suh-

teen. Keskustelua herätti myös tukiperheiden omat biologiset lapset sekä heidän kokemuksensa tukilapsista. Tukiperheiden kokemusten mukaan joskus lapsien välille voi syntyä kilpailuasetelmia sekä erilaisia kiistoja lasten kesken.

Haastateltavani kokemusten mukaan tukiperheen lapsesta ja tukilapsesta tulee parhaimmillaan todella hyviä ja pitkäaikaisia leikkikavereita ja ystäviä, mutta tärkeää on kuitenkin pitää mielessä, ettei aina näin ole. Lapsilla on erilaisia lähtökohtia, eikä aina esimerkiksi lasten välillä kemiaa kohtaa. Tällöin tukiperhe on hyvin vaikeassa tilanteessa ja töitä joudutaan tekemään enemmän tukilapsen sopeutumiseksi tukiperheeseen.

Osa tukiperheenä toimivista koki haasteeksi sen, ettei sosiaalityöntekijä avannut tarpeeksi lasten taustoja, tietoja lasten oireilusta sekä sitä syytä, että miksi lapsi tarvitsee tukiperheen. He kokivat, että jos he tietäisivät paremmin lapsen taustoja, niin mahdollisesti ymmärtäisivät enemmän lasta ja osaisivat näin vastata paremmin lapsen tarpeisiin sekä puuttua oireiluun oikealla tavalla. Tätä asiaa on mahdollista kehittää esimerkiksi niin, että rekrytointityöntekijät puhuisivat asiasta ja lapsen tietojen antamisen tarpeesta avoimuuden sosiaalityöntekijöiden kanssa.

Haasteelliseksi ja ristiriitaiseksi osa tukiperheistä kokivat oman roolinsa lastensuojelun tai sosiaalihuoltolain mukaisena tukitoimen toteuttajana, mutta kuitenkin myös vain vapaaehtoistojen suhteessa lapsen tilanteeseen ja liittyen lastensuojeluilmoitus velvollisuuteen. Kynnys puuttua toisten ihmisten elämään on korkea ja näissä lastensuojeluilmoitustilanteissa joudutaan miettimään aina lapsen etua sekä luottamuksellista suhdetta lapseen ja tämän perheeseen. Haastateltavani mukaan näissä tilanteissa voi aina ensin kääntyä lapsen oman sosiaalityöntekijän puoleen, ellei tilanne ole todella akuutti ja lapsella suuri hätä. Turun kaupungin tukiperhetoiminnan periaatteisiin kuuluu avoimuus tukiperheen ja tukisuhteessa olevan lapsen perheen välillä. Tukiperheille kerrotaan ja painotetaan toiminnan alkaessa, että tukiperheenä toimivat juttelisivat esille tulleista asioista rehellisesti ensin tukisuhteessa olevan lapsen perheen kanssa.

Tukiperheet kokivat myös, että heillä olisi paljon tietoa annettavanaan lapsesta muun muassa erilaisissa verkostopalavereissa. Monella tukiperheenä toimivalla oli sellai-

nen olo, että palaveri lapsen sosiaalityöntekijän ja rekrytointityöntekijän kanssa kerran tai kaksi kertaa vuodessa ei ole riittävä määrä jakaa tietoa lapsesta ja lapsen tilanteesta. Tukiperheenä toimivat kokivat kaipaavansa enemmän avoimuutta lapsen sosiaalityöntekijän puolelta.

Yksi kehittämisideoista, joita tukiperheet toivat esille oppimiskahvilassa, oli tukiperheiden palkkioiden nostaminen. Tukiperheille maksetaan hoitopalkkion lisäksi myös kulukorvauksia sekä mahdollisia matkakustannuksia. Tällä hetkellä tukiperheille maksettavat hoitopalkkio on 47€ ja kulukorvaus 35€ per vuorokausi. Erityisen hoidon tarpeessa olevan lapsen hoitopalkkio on vuorokaudessa 57,07€ per vuorokausi. Matkakorvaus oman auton käytöstä, joka koskee vain tukilapsen haku ja vienti-matkoja on 0,41€/km. Osa tukiperheistä koki, että palkkiota nostamalla varmasti saataisiin enemmän kiinnostuneita toimintaan mukaan, koska tällöin haastava ja raskas työ myös motivoisi enemmän, kun siitä saisi tuntuvamman korvauksen. Keskustelussa nousi esimerkiksi, että korotusten avulla vähävaraisempiakin perheitä voisi lähtemään toimintaan mukaan helpommin.

6.3 Markkinoinnin merkitys tukiperhetoiminnassa

Haastateltavani kertoi Turun kaupungin tukiperhetoiminnan markkinoinnista, että tukiperhetoimintaa on ollut esillä muun muassa kevään 2017 aikana monessa eri forumissa. Haastateltavani ja hänen työparinsa käyivät kerran kuussa Skanssin monitorissa ja kaupungin kirjastossa kertomassa tukiperhetoiminnasta siitä kiinnostuneille ja jakavat esitteitä. Turun kaupungilla on perhehoidon esitteitä missä kerrotaan tukiperhetoiminnasta sekä sijaisperheenä toimimisesta. Näitä esitteitä jaetaan toiminnasta kiinnostuneille muun muassa eri tapahtumissa missä toimintaa ollaan esittelemässä. He ovat olleet myös muutamilla messuilla, kuten Piha & Puutarha-messuilla Turussa ja Lapsimessuilla Helsingissä. Nämä erilaisiin tapahtumiin osallistumiset ovat myös resurssikysymyksiä, eikä kaikkiin tapahtumiin tai markkinoihin ole mahdollista osallistua vaan pitää valita muutama vuoden aikana, joissa käydään markkinoimassa.

Kevään 2017 aikana haastateltavaani ja hänen työpariaan haastateltiin Tutka-lehteen Turun tukiperhetoiminnasta sekä aiempina vuosina muun muassa Turkulaiseen on

tehty juttu tukiperhetoiminnasta. Haastateltavani mukaan syksyllä 2017 on tarkoitus julkaista pieni esittelyvideo Turun kaupungin tukiperhetoiminnasta, jossa on tukiperhe kertomassa tukiperhetoiminnasta konkreettisesti. Tätä videota on tarkoitus pystyä jakamassa myös sosiaalisessa mediassa, mikä onkin tärkeä markkinointikanava nykypäivänä, kun ihmiset ovat tottuneet saamaan tietoa nopeasti. Turun kaupungin viestinnän ihmisten kanssa olisi hyvä myös neuvotella, että miten sosiaalista mediaa voisi vielä enemmän hyödyntää tukiperhetoiminnan markkinoinnin välineenä.

Tukiperhetoiminnan markkinointia voitaisiin vielä lisätä oppimiskahvilassa saatujen tulosten perusteella. Yhdessä oppimiskahvilan pöydässä osallistujat miettivät miten he kehittäisivät Turun kaupungin tukiperhetoimintaa. Kahteen kohtaan oltiin kirjoitettu markkinointi. Sitä kohtaa avattiin enemmän oppimiskahvilan purun yhteydessä. Konkreettisia esimerkkejä miten tukiperhetoimintaa voisi enemmän markkinoida tuli useampia. Tukiperhetoiminnan mainostaminen siellä missä kohdattaisiin potentiaalista kohderyhmää, koettiin löytyvän neuvoloista, päiväkodeista sekä myös koulujen vanhempainilloissa. Useampi ajatus oli, että tukiperhetoiminnasta voisi tehdä selkeän ja ytimekkään esitteen, jossa tiivistetysti kerrotaisiin tukiperhetoiminnasta, tukiperhetoiminnan tavoitteista sekä ketkä tukiperheiksi voivat, mitä tukiperheenä toimivalta odotetaan ja lisäksi yhteystiedot, joista saada lisätietoa. Näitä voisi viedä helposti erilaisille ilmoitustauluille niin Turun alueelle kuin myös ympärillä oleviin maakuntiin. Hyviä ilmoitustauluja voisi löytyä muun muassa eri kaupunkien ja kuntien kaupoista, sekä muun muassa jo edellä mainituista neuvoloista, päiväkodeista ja kouluista.

Koulujen vanhempainilloissa taas voisi esimerkiksi rekrytointiohjaajat mennä lyhyesti esittelemään Turun kaupungin tukiperhetoimintaa. Oppimiskahvilassa saatujen tulosten perusteella toimintaa voisi käydä myös esittelemässä esimerkiksi lähikuntien markkinoilla. Markkinointiväylyiksi ideoitii myös muita erilaisia tapahtumia, jossa voisi kohdata myös muussa elämäntilanteessa olevia tukiperhetoiminnasta kiinnostuneita kuin perheellisiä ihmisiä.

Tulosten mukaan Turun Sanomien tai Helsingin Sanomien lisäksi olisi hyvä laittaa ilmoituksia Turun kaupungin tukiperhetoiminnasta myös muihin lehtiin. Samaan mainokseen voisi laittaa myös päiviä, milloin tukiperhetoimintaa ollaan esittelemässä esimerkiksi kauppakeskus Skanssissa tai Turun kaupungin kirjastossa. Isompien leh-

tien lisäksi on hyvä muistaa myös muut ilmaisjakelulehdet sekä maaseuduille useimmin tilatut lehdet kuten Vakka-Suomen Sanomat, Auranmaan Viikkolehti tai Alasatakunta. Lehtijakelua laajennettaessa on mahdollista tavoittaa enemmän kohderyhmään sopivia ihmisiä.

7 TUOTOS

Tässä luvussa esittelen opinnäytetyön tuloksena syntynyttä alkuvalmennuspäivää tukiperheenä aloittaville teemoineen ja aikatauluineen. Alkuvalmennuksen aikataulu ja valmennuksessa käytävät teemat löytyvät liitteestä 3. Esittelen myös suunnittelemani Turun kaupungin tukiperheinä toimivien käsikirjaa, joka on osa alkuvalmennuspäivää. Tavoitteena oli luoda tilaajalle mahdollisimman yksinkertainen ja selkeä alkuvalmennus aikatauluineen ja teemoineen, joita olisi helppo ryhtyä toteuttamaan nopealla aikataululla ja pienellä resurssilla. Suunnittelin myös alkuvalmennuksen pitäjälle oman muistilistan, josta on helppo seurata päivän kulkua ja läpikäytäviä teemoja sekä niihin liittyviä tarkentavia asioita, kuten päivän aiheeseen virittäytymiseen liittyvä menetelmä-ehdotus käytettäväksi, liitteenä 4. Tällä tavoin kenen tahansa olisi helppoa järjestää alkuvalmennuspäivä valmiin materiaalin pohjalta.

Kehittämistyöni tuotoksena suunnittelin alkuvalmennuspäivän uusille aloitteleville tukiperheille. Alkuvalmennuksen kehittämisen ja päivän koulutuksellisen sisällön suunnittelun tarkoituksena on saada lisää tukiperhetoiminnasta kiinnostuneita ihmisiä, jotka lähtisivät Turun kaupungille tukiperhetoimintaan mukaan. Valmennuspäivä toimii samalla myös hyvänä markkinointikeinona sekä palveluntuottajan näkökulmasta yhtenä kilpailutekijänä muiden palveluntuottajien rinnalla, koska Turun kaupungilla ei ennen koulutusta tukiperheenä aloitteleville ole ollut. Alkuvalmennuspäivän järjestäminen uusille aloitteleville tukiperheille voisi antaa monelle ihmiselle ja perheelle rohkeutta lähteä mukaan toimintaan saamalla lisää tietotaitoa alkuvalmennuksen kautta. Oppimiskahvilan tulokset osoittivat selkeästi, että alkuvalmennusta kaivataan ja se toisi ihmisille lisää varmuutta aloittaa tukiperhetoiminta.

Suunnittelin yhden päivän kestoisen alkuvalmennuksen tähän olemassa olevaan tarpeeseen. Alkuvalmennusta on mahdollista lähteä toteuttamaan heti syksyn 2017 uusille aloittaville tukiperheille aikana vaatimatta suuria resursseja työntekijöiltä tai muuta valmistautumista. Olen suunnittelut alkuvalmennuspäivään valmiin Power Pointesityksen, jonka avulla alkuvalmennus on erittäin helppo pitää. Se löytyy liitteestä 6. Suunnittelussa otin huomioon sekä omat ajatukset ja tarpeet aloittaessani tukiperheenä Turun kaupungilla sekä oppimiskahvilassa tulleiden tulosten perusteella Turun kaupungin kautta toimivien tukiperheiden ajatuksia siitä, mitä he olisivat alussa kaivanneet enemmän ja mitä asioita olisi ollut hyvä käydä läpi, jos heille olisi järjestetty aloitusvalmennus ennen tukiperheeksi ryhtymistä.

Alkuvalmennuspäivän suunnittelin käyttämieni kehittämistyönmenetelmien tulosten perusteella ja rakensin valmennuspäivän niissä ilmenneiden tarpeiden ja toiveiden pohjalta. Oppimiskahvilan yhdessä pöydässä osallistujat saivat pohtia, olisivatko he kaivanneet valmennuspäivää ennen tukiperheeksi ryhtymistä ja mitä siellä olisi ollut hyvä käsitellä. Tämän kysymyksen vastaukset määrittelivät paljon suunnittelemaani valmennuspäivää siellä käsiteltävien teemojen osalta.

Suunnitelmassani alkuvalmennus on yhden päivän mittainen perustuen opinnäytetyön tilaajani toiveeseen. Olen jakanut suunnitelmassani valmennuspäivän kolmeen osaan: päivän aloitus ja aiheeseen virittäytyminen, tukiperheen käsikirjan läpikäynti sekä tukiperhetoiminnan arjen konkretiaa. Suunnitelmassani päivää rytmittää teemojen lisäksi aamukahvi ja lounas.

Päivän aloitus ja aiheeseen virittäytyminen pitää sisällään kouluttajien esittäytymisen, päivän ohjelman läpikäynnin sekä osallistujien esittäytymiskierroksen. Päivän aloitukseen ja aiheeseen virittäytymiseen sopii hyvin käytettäväksi jokin osallistava menetelmä. Yksi osallistava menetelmä, jota voisi esimerkiksi käyttää on tunnekortit. Tunnekorteista jokainen osallistuja valitsee itselleen yhden tunnekortin sen hetken tunnetta kuvaavaksi. Tunnekorteiksi sopii muun muassa erilaiset ilme-kortit, sanakortit, joissa sanoitettu eri tunteita tai kuvamaisemakortit.

Esittelykierroksella vetäjä esittelee ensin itsensä, johdattelee lyhyesti päivän aiheeseen ja teemoihin sekä kertoo myös omasta valitsemastaan tunnekortista ja peruste-

lee miksi valitsi juuri sen kortin. Tämän jälkeen jokainen osallistuja esittelee itsensä, valitsemansa kortin sekä sen lisäksi kertoo lyhyesti myös miksi halusi ryhtyä tukiperheeksi. Tilasta riippuen olisi hyvä, että joko aluksi ollaan yhdessä isossa ringissä tai sitten jokainen esittelyvuorollaan nousee seisomaan, jotta jokainen näkee vuorollaan puhujan. Tämä on mahdollista toteuttaa myös perhekunnittain, eli jos esimerkiksi pariskunta on yhdessä tullut alkuvalmennukseen niin he voivat yhdessä esitellä itsensä, valitsemansa tunnekortin sekä kertoa yhteisesti miksi halusivat ryhtyä tukiperheeksi.

Toisena teemana on aamupäivän aikana käydä läpi tukiperheenä toimivan käsikirjan, jonka suunnittelin osana tätä opinnäytetyön kehittämistyön tuotosta. Tukiperheen käsikirjan läpikäyntiä varten suunnittelin PowerPoint-esityksen, joka löytyy liitteestä 6. PowerPoint-esityksen loin tukiperheenä toimivan käsikirjan pohjalta, jotta alkuvalmennuksen vetäjän on helppo käyttää valmiina olevaa materiaalia tukena. PowerPoint-esitykseen on siis avattu alkuvalmennuspäivän aikataulut teemoineen sekä läpikäytävät asiat käsikirjasta. Käsikirja jaetaan alkuvalmennuksen alussa jokaiselle osallistujalle. Käsikirjasta käydään jokainen luku läpi yhdessä ja tarjotaan osallistujille mahdollisuutta kysyä samalla, jos aiheet herättävät kysymyksiä. Tämä tarve käsikirjalle nousi oppimiskahvilassa vahvasti esille, sillä moni tukiperhe koki kaipaavansa alussa laajempaa tietopakettia toiminnasta aiemmin saaneen infolapun tilalle.

Päivän viimeinen läpikäytävä aihe on teemaltaan tukiperhetoiminnan arjen konkretti-aa, jossa tukiperheenä toimiva kertoisi suunnitelmani mukaan toiminnasta omien kokemustensa pohjalta ja jakaisi omia hyödyllisiä vinkkejä ja neuvoja tukiperheen arjesta. Suunnitelmani mukaan tätä teemaa voitaisiin käydä läpi myös vanhemmuuden roolikartan avulla kertoen tukiperheiden moninaisista ja vaihtelevista rooleista. Tärkeää olisi puhua myös tukiperheenä toimimisen erilaisista haasteista. Tämä teema muokkautuu myös sen mukaan, mitä valmennuksessa puhuva tukiperhe itse kokee tärkeiksi asioiksi puhua ja kertoa, sekä millaisia kysymyksiä hänelle asetetaan. Suunnitelmani mukaan tämä olisi vapaamuotoisempaa keskustelua. Tämän toteutuminen edellyttää tilaajalta saamaan tukiperheenä toimiva sitoutettua osallistumaan näihin valmennuspäiviin kertomaan omasta kokemuksestaan tukiperheenä toimimisesta. Tilaajan kanssa käyty keskustelua, että se voisi olla minä itse, joka vetäisi valmennuspäivää yhdessä rekrytointityöntekijän kanssa ja näin hyödyntäisin omaa kokemustani tukiperheenä toimimisesta sekä käyttäisin tukiperheiden valmennuk-

sessä tätä oman opinnäytetyöni tuotosta. Tällöin ei myöskään tarvitsisi miettiä toista tukiperhettä, joka pitäisi sitouttaa osallistumaan alkuvalmennuspäiviin.

Alkuvalmennuspäivän päätteeksi käytäisiin vielä läpi fiiliskierros niin, että jokainen osallistuja kertoisi yhdellä lauseella mitä päivä opetti heille tai mitä he saivat päivästä itselleen irti. Palaute on myös tärkeää saada, jotta valmennuspäivää voidaan jatkossa palautteiden myötä kehittää osallistujia kuunnellen. Lopuksi kaikki osallistujat täyttäsivät palautelomakelapun ennen poislähtöään. Turun kaupungin hyvinvointitoimialalla on valmiita palautepohjalomakkeita, joita voitaisiin muokata tätä valmennuspäivää varten.

Opinnäytetyön tuotoksena suunnittelin myös Turun kaupungin kautta aloittaville tukiperheille tukiperhetoiminnan käsikirjan, ”Tukiperheenä Turun kaupungilla”. Tästä käsikirjasta löytyy kaikki tärkeät ja olennaiset asiat tiivistetysti. Tarkoituksena on, että tukiperheiden valmennuspäivässä käydään käsikirjaa läpi ja käsikirja toimii valmennuksen tukena. Useat tukiperheenä jo toimivat kuvasivat oppimiskahvilassa, miten tärkeät asiat unohtuvat helposti, vaikka ne toiminnan alussa käydään läpi haastattelussa tai kotikäynnillä.

Aiemmin tukiperheet ovat saaneet mukaansa alkuhaastattelussa infolapun käytännön asioista. Tämä infolappu koettiin kuitenkin suppeaksi, joten lähdin muokkaamaan ja kehittämään ennalta ollutta infolappua. Käsikirja kulkee tukiperheen matkassa mukana toiminnan aikana ja sieltä voi tarvittaessa tarkastaa tietoja ja numerot sekä yhteystiedot pysyvät yhdessä paikassa tallessa. Käsikirja on suunniteltu Turun kaupungin Ulkopuolisille sijoituksille. Mahdollisesti se tullaan julkaisemaan Turun kaupungin perhehoidon internetsivuilla, josta se on kaikkien luettavissa.

Kuvaan tässä tuotosta vain lyhyesti, sillä se on luettavissa kokonaisuudessaan liitteessä 5. Tuotos sisältää etusivun, sisällysluettelon sekä neljä eri lukua ja viimeisellä sivulla tärkeitä yhteystietoja. Ensimmäinen luku kertoo yleisesti tukiperhetoiminnasta, mitä se tarkoittaa, mitä se pitää sisällään sekä millaisia tavoitteita tukiperhetoiminnalla on ja mitä tukiperheiltä odotetaan. Toisessa osiossa on kuvattu ketkä ja millaiset perheet voivat ryhtyä tukiperheeksi. Kolmannessa osiossa kerrotaan mitä pitää tehdä ja mihin ottaa yhteyttä, jos tukiperheelle nousee huoli lapsesta. Neljännessä luvussa

on kerrottu Turun kaupungin tukiperhetoiminnasta saatavat hoitopalkkiot sekä kulkorvaukset, tukiperhetoimintaan liittyvistä vakuutusasioista sekä kerrottu myös kanslistin yhteystiedot jonne lähetetään oma verokortti sekä tilinumero. Lopussa on kerrottu yhteystietoja, kuten rekrytointityöntekijöiden yhteystiedot sekä tiedot mistä saa lisätietoja.

8 LOPUKSI

Opinnäytetyöni aihe on lähellä sydäntäni ja tärkeä kehittämisenkohde itselleni toimiessani tukiperheenä. Aloin toimia tukiperheenä noin vuosi sitten syksyllä 2016. Valitsin Turun kaupungin tukiperheiden palveluntuottajaksi näkemäni artikkelin Aamuset-lehdessä (2015), missä kerrottiin tukiperheistä olevan suuri tarve ja ajattelin, että nyt on minun aika auttaa. Selvittäessäni Turun kaupungin tukiperhetoimintaa löysin aika vähän informaatiota eivätkä he järjestäneet kaipaamaani valmennuspäivää, mutta työskenneltyäni aiemmin useamman vuoden ajan lastensuojelussa en kokenut valmennuspäivän puuttumista kynnyksymyksenä.

Opinnäytetyöni on yksi osa Turun kaupungin tukiperhetoiminnan kehittämistä. Sen tarkoituksena oli selvittää haastattelun ja oppimiskahvilan avulla, millainen aloitusvalmennuspäivä palvelisi parhaiten tukiperheenä aloittavia sekä miten tukiperhetoiminnan houkuttelevuutta voitaisiin lisätä, jotta saataisiin lisää ihmisiä lähtemään mukaan tukiperhetoimintaan?

Haastattelin rekrytointiohjaajaa saadakseni tarkempaa tietoa Turun kaupungin tukiperhetoiminnan tämän hetkisestä tilanteesta sekä palveluiden tarpeesta ja tarkemmista lukumääristä tukiperheiden ja jonossa olevien lasten suhteen. Haastattelu sujui hyvin ja sain kysymyksiini tarpeelliset vastaukset. Mielestäni valitsin myös hyvin tilanteeseen sopivan puolistrukturoidun haastattelun, joka mahdollisti enemmän keskustelunomaisen tilanteen, koska pystyin haastattelun aikana kysymään myös lisäkysymyksiä. Haastattelun ollessa ajoittain vuoropuhelua loi se mielestäni haastattelutilanteeseen spontaanisuutta, joka vähensi jännitystä itseltäni.

Kun kuulin, että jo toimiville tukiperheille järjestetään täydennyskoulutuspäivä opin-
näytetyöni aineiston keruun aikana toukokuussa 2017, niin tiesin heti, että se olisi
hyvä keino saada laaja-alaisesti tietoa jo toimivilta tukiperheiltä. Oppimiskahvila on
itselleni tuttu menetelmä ja koin sen olevan hyvä myös tätä opinnäytetyötä ajatellen.
Sain todella paljon hyvää aineistoa niin oppimiskahvilan tuloksista, kuin tulosten läpi-
käynnin yhteydessä käydyistä keskusteluista omaa tuotostani varten.

Oli hienoa huomata, miten motivoituneita oppimiskahvilaan osallistuneet olivat ja mi-
ten ryhmät toimivat keskenään hyvin ulkopuolisen silmin katsottuna. Palautteiden
perusteella oppimiskahvila oli myös osallistujien mielestä ollut hyvä ja sain kiitosta
hyvin ohjeistetusta ja selkeästä toiminnasta sekä heidän mielestään tärkeästä ja hy-
vin valitusta aiheesta. Palautteissa oli useampi maininta myös siitä, miten tukiperheet
saivat vertaistuellista kokemusta toisistaan menetelmän aikana. Kiitosta tuli myös
konkreettisesti toiminnasta eli sähköpostiringin muodostamisesta tukiperheiden kes-
ken.

Jälkikäteen ajatellen olisin kuitenkin voinut keskittyä enemmän olemassa oleviin tut-
kimuskysymyksiini ja rajata oppimiskahvilan aiheita tarkemmin ja suppeammin. Kah-
deksan pöytäryhmän sijasta olisi varmasti riittänyt maksimissaan kuusi, mahdollisesti
vähempikin. Tämä on hyvä oppimiskokemus jatkoa ajatellen ja opin tästä, että mene-
telmän suunnitteluun kannattaa keskittyä rauhassa ajan kanssa sekä pohtia asiaa
monista näkökulmista katsottuna sekä omiin tutkimuskysymyksiin tarkemmin peila-
ten.

Aiheen rajaus ja aiheessa pysyminen on ollut alusta asti haastavaa. Olen joutunut
useamman kerran palaamaan tutkimuskysymyksiini ja miettimään sitä omaa aihealu-
ettani tarkemmin. Kehittäminen itsessään on hyvin iso osa-alue ja hyvin pian opin-
näytetyötäni aloittaessani selventyi aiheekseni nimenomaan valmennuspäivän tar-
peellisuus ja tuotokseksi muodostunut valmennuspäivän suunnittelu aikatauluineen
ja teemoineen. Tässä aiheen rajaamisen apuna on ollut myös hyvin vahvasti tilaajani
toiveet ja tarpeet.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi alkuvalmennuksen suunnittelu teemoineen ja aika-tauluineen Turun kaupungin kautta aloittaville tukiperheille sekä heille suunnattu käsikirja ”Tukiperheenä Turun kaupungilla”. Kehittämistehtävän tulosten perusteella syntynyt aloitusvalmennus on erittäin tarpeellinen kehittämisen kohde tilaajalleni ja varmasti lisää osaltaan ihmisten ryhtymistä tukiperheiksi, kun tukiperheiksi haluavat saavat alkuvalmennuksen eivätkä joudu lähtemään toimintaan kylmiltään mukaan kuten ennen on ollut. Käsikirja taas tukee tukiperhetoiminnan aloittamista ja sisältää tärkeitä yhteystietoja, joten se kulkee tukiperheiden matkassa mukana alusta asti.

Pitämässäni oppimiskahvilassa nousi esiin myös muita kehittämiskohteita Turun kaupungin tukiperhetoiminnasta, joita muokkaamalla ajateltiin olevan mahdollista saada lisää ihmisiä mukaan tukiperhetoimintaan. Näitä olivat tukiperhepalkkioiden nosto, laajempi markkinointi, tukiperheiden virkistysillat, avoimuus sosiaalityöntekijän puolelta lapsen asioissa, tukiperheiden mukaanotto lapsen ja hänen perheensä verkostopalaveriinhin, sekä vertaistuki. Tähän vertaistuen tarpeeseen ja halukkuuteen pystyin vastaamaan heti oppimiskahvilassa olleiden osallistujien kanssa luomalla yhteisen sähköpostiringin. Tämän sähköpostiringin tavoitteena on toimia yhteisenä vertaistuen kanavana sekä järjestää tukiperheenä toimivien kesken oma virkistysilta syksyn 2017 aikana.

Tukiperhetoiminta on aiheena hyvin tärkeä ja laaja. Seuraavaksi tätä aihealuetta käsiteltäessä voisi ottaa tarkasteluun tukiperheiden esiin nostamat haasteet tukiperhetoiminnassa ja paneutua syvemmin niihin sekä niiden mahdolliseen kehittämiseen. Tämän opinnäytetyöni myötä mieleeni jäi myös Turun kaupungin tukiperhetoiminnan markkinoinnin laajempi kehittäminen tulevaisuudessa sekä jonossa olevien tukiperhettä odottavien lasten hyvinvointi. Jonot ovat pitkiä ja pahimmillaan jonossa oleva lapsi voi joutua odottamaan tukiperhettä yli vuoden, joten olisi hyvä pohtia mitä mahdollisia tukikeinoja voisi olla näille lapsille ja heidän perheilleen tänä aikana. Selvää on, että töitä pitää tehdä, jotta saadaan lisää ihmisiä toimintaan mukaan.

Opinnäytetyöni tuloksia on mahdollista myös muiden tukiperhetoimintaa tarjoavien palveluntuottajien hyödyntää omassa toiminnassaan. Sekä tukiperheenä aloittavien alkuvalmennus, että käsikirja ovat helposti pienillä muutoksilla muokattavissa muiden palveluntuottajien käyttöön. Suunnittelemani alkuvalmennuksen teemoista sekä

käsikirjan pohjasta on helppo ottaa mallia tukiperheiden valmennukseen. Alkuvalmennus sekä käsikirja ovat suunniteltu teemoiltaan lyhyiksi ja ytimekkäiksi, jotta ne ovat helppo ottaa suoraan käyttöön eivätkä vaadi paljoa etukäteistyötä tai resursseja palveluntuottajalta.

Tämä opinnäytetyö ja sen tuotos tulee suoraan konkreettisesti käyttöön heti syksyn 2017 aikana. Tarkoituksena on järjestää ensimmäinen alkuvalmennuspäivä tukiperheenä aloittaville mahdollisimman pian. Jatkossa on tarkoitus, että näitä valmennuspäiviä aletaan järjestää uusille aloittaville tukiperheille ainakin kaksi kertaa vuodessa. Tarpeen ja toiveiden mukaan on valmennuspäivien määrää mahdollista myös lisätä. Valmennuspäiviä aletaan markkinoida heti, jotta saataisiin mahdollisimman paljon näkyvyyttä lisää tukiperhetoiminnalle ja lisää kiinnostuneita toimintaan mukaan. Käsikirja laitetaan Turun kaupungin perhehoidon internetsivuille, josta tukiperhetoiminnasta kiinnostuneet voivat käydä lukemassa sitä.

Olen erittäin tyytyväinen kehittämistyöhöni ja sen tuotokseen suunnittelemani alkuvalmennuspäivän ja käsikirjan osalta. Myös opinnäytetyön tilaaja oli tuotokseen tyytyväinen ja kertoi sen tulevan tarpeeseen ja suoraan konkreettisesti käyttöön. Tilaajani kuvaili opinnäytetyötä ja sen tuloksia erittäin hyviksi ja selkeiksi, jotka on helppo ottaa suoraan käyttöön. Tilaajan kanssa on sovittu, että minä saan toimia toisena valmennuspäivän vetäjänä suunnittelemani valmennuspäivän aikataulujen ja teemojen mukaisesti yhdessä tukiperhetoiminnan rekrytointiohjaajan kanssa. Opinnäytetyöni merkitys tilaajalleni on siis suuri ja hyvin tarpeellinen. Alkuvalmennus ja käsikirja auttavat varmasti jatkossa saamaan yhä enemmän ihmisiä mukaan tukiperhetoimintaan, sekä auttaa heitä myös jaksamaan siinä työssään paremmin.

LÄHTEET

Ahonen, Arja 2017. Turun kaupungin tukiperhetoiminta 30.8.2017. Turku: Turun kaupunki

Blomqvist, Pia 2017. Learning cafe eli oppimiskahvila. Viitattu 1.7.2017.
<https://www.innokyla.fi/web/malli2825539>

Halminen, Jutta 2017. Tukiperheistä huutava pula. Tulevaisuuden journalistien media 2017. Viitattu 15.6.2017. <http://tutka.pro/?p=29487>

Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara Paula 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Kananen, Jorma 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kauppi Matti & Rautanen Elina 1997. Oikeus hyvään kotiin: Pelastakaa Lapset Ry ja suomalainen lastensuojelutyö 1922-1997. Keuruu: Otavan kirjapaino.

Korhonen, Anu 2005. Lastensuojelun tukihenkilön käsikirja. Jyväskylä: Gummerus.

Laki lastensuojelulain muuttamisesta. 1302/2014. Viitattu 15.6.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141302>

Lastensuojelulaki 417/2007. Viitattu 1.7.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Matilainen, Minna 2008. ”Tärkeä lastensuojelun tukimuoto, jota ei voi hoitaa toisella kädellä”. Jyväskylän yliopisto, pro gradu-tutkielma

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/38235/URN:NBN:fi:juu-201207182100.pdf?sequence=1>

Nagalingman Devy 2013. Tukiperheistä huutava pula Turussa. Yle uutiset 2013. Viitattu 30.8.2017. <https://yle.fi/uutiset/3-6555082>

Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Organisaatio. Turun kaupunki 2017. Viitattu 10.8.2017.
<http://www.turku.fi/organisaatio>

Pelastakaa Lapset. Tukiperhe-uusia ihmissuhteita ja turvallisuutta lapselle. Viitattu 13.6.2017. <https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme-kotimaassa/tukiperheet/>

Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Viitattu 25.6.2017.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

Stratos, Nina 2017. Turun kaupungin tukiperhetoiminta 26.5.2017. Turku: Turun kaupunki.

Taskinen, Sirpa 2010. Lastensuojelulain soveltaminen. Helsinki: Sanoma Pro Oy

Terveystieteiden tutkimuskeskus 2017a. Tukihenkilöt ja -perheet. Viitattu 25.6.2017

[https://www.thl.fi/fi/web/lapset-
nuoret-ja-
perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/tukihenkilot-ja-perheet](https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/tukihenkilot-ja-perheet)

Terveystieteiden tutkimuskeskus 2017b. Tukiperheet. Viitattu 25.5.2017.

[https://www.thl.fi/fi/web/lapset-
nuoret-ja-
perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/tukihenkilot-ja-perheet/tukiperheet](https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/peruspalvelut/sosiaalipalvelut/tukihenkilot-ja-perheet/tukiperheet)

Turku etsii sijais- ja tukiperheitä. Aamusetkaupunkimedia (AKM) 2015. Viitattu 11.5.2017.

[http://www.aamuset.fi/naista-puhutaan/
elamattyli/turku-etsii-sijais-ja-tukiperheitä](http://www.aamuset.fi/naista-puhutaan/elamattyli/turku-etsii-sijais-ja-tukiperheitä)

Turun kaupungin tukiperheprosessi 2017.

Turun kaupunki 2017. Tukiperhetoiminta. Viitattu 2.5.2017.

[http://www.turku.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/
sosiaalipalvelut/lasten-ja-nuorten-
hyvinvointi/lastensuojelu-8](http://www.turku.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/lasten-ja-nuorten-hyvinvointi/lastensuojelu-8)

Törrönen, Maritta 2012. Onni on joka päivä. Lapsiperheiden arki ja hyvinvointi. Helsinki: Gaudeamus

Unicef 2017. Mikä on lapsen oikeuksien sopimus? Viitattu 12.5.2017.

[https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/
mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/](https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/mika-on-lapsen-oikeuksien-sopimus/)

Vanhemmuden roolikartta. Varsinais-Suomen lastensuojelun kuntayhtymä 2013. Viitattu 1.7.2017.

[http://www.vslk.fi/uploads/Vanhemmuden-
roolikartta1.jpg](http://www.vslk.fi/uploads/Vanhemmuden-roolikartta1.jpg)

LIITTEET

Liite 1. Haastattelupohja (rekrytointiohjaaja Nina Stratos)

1. Paljonko Turun kaupungin kautta toimivia tukiperheitä tällä hetkellä on?
2. Paljonko lapsia on tällä hetkellä Turun kaupungin kautta toimivissa tukiperheissä?
3. Paljonko lapsia on jonossa odottamassa tukiperhettä?
4. Minkä ikäisiä lapsia on eniten, jotka odottavat tukiperhettä?
5. Mistä lähtien tukiperhetoimintaa on ollut Turun kaupungilla?
6. Miten uusi sosiaalihuoltolaki muutti tilannetta? Vai muuttiko?
7. Millaisia haasteita teidän näkökulmasta on tukiperheenä toimivilla?
8. Mitä asioita teidän mielestä olisi hyvä käsitellä valmennuspäivässä?
9. Miten Turun kaupungin tukiperhetoimintaa tällä hetkellä markkinoidaan?

Liite 2. Oppimiskahvilassa käytetyt kysymykset

1. Mitä haasteita olette kohdanneet tukiperhe-työskentelyne aikana?
2. Mitä ja millaista infoa olisitte kaivanneet alussa?
3. Miksi lähditte tukiperheeksi?
4. Mitä pidätte tärkeänä tukiperhetoiminnassa?
5. Olisitteko kaivanneet omaa valmennuspäivää ennen tukiperheeksi ryhtymistä?
Mitä asioita siellä olisi ollut hyvä käsitellä?
6. Olette tukiperheenä Turun kaupungin kautta. Miksi juuri Turun kaupunki?

7. Miten kehittäisitte Turun kaupungin tukiperhetoimintaa, jotta tukiperheitä saataisiin toimintaan lisää?
8. Ideoita valmennuspäivän kestosta? Yksi vai useampi päivä?

Liite 3. Valmennuspäivän aikataulu ja aihealueet

UUSIEN TUKIPERHEIDEN VALMENNUSPÄIVÄ

9.00-9.30 Kahvi

9.30–10.30 Aiheeseen virittäytyminen ja esittelykierros (menetelmää apuna käyttäen)

10.30-11.30 Tukiperheenä toimivan käsikirjan läpikäynti

11.30-12.30 Lounas

12.30-14.00 Tukiperhe arjen konkretiaa tukiperheen kertomana (roolit, haasteet)

14.00-14.30 Lopetus ja palautteen keruu

Liite 4. Valmennuspäivän vetäjän muistilista

Valmennuspäivän pitäjälle muistilista

-Aiheeseen virittäytyminen ja esittelykierros, osallistavaa menetelmää käyttäen, esimerkiksi tunnekortit (ringissä tai jokainen vuorollaan seisten), esittelykierros mahdollista käydä perhekunnittain tai yksittäin, plus perustelut miksi halusivat ryhtyä tukiperheeksi

-Tukiperheenä toimivan käsikirjan läpikäynti, käsikirjojen jako osallistujille, power point apuna

-Tukiperhe arjen konkretiaa, tukiperheenä toimiva kertoo omista kokemuksistaan, erilaisista rooleista ja haasteista, keskustelun ja kysymysten kautta

-Fiiliskierros, jokainen kertoo yhdellä lauseella mitä päivä antoi ja mitä ajatuksia valmennuksen jälkeen

-Palautelappujen täyttö

Liite 5. Tässä liitteessä on tämän opinnäytetyön tuotoksena tehty Turun kaupungilla tukiperheenä toimivan käsikirja

TUKIPERHEENÄ TURUN KAUPUNGILLA

SISÄLTÖ

1. MITÄ ON TUKIPERHETOIMINTA?
2. MILLAINEN PERHE VOI RYHTYÄ TUKIPERHEEKSI?
3. MITÄ TEEN JOS HUOLESTUN?
4. TÄRKEITÄ TIETOJA

Tervetuloa tukiperheeksi!

Tämä käsikirja on koottu auttamaan tukiperheitä heidän tehtävässään ja sen tarkoituksena on tarjota tietoa tukiperhetoiminnan käytännöistä. Koska eri kuntien käytännöt vaihtelevat on tämä käsikirja keskittynyt Turun kaupungin tukiperhetoiminnan käytäntöihin. Käsikirjassa kerrotaan mitä tukiperhetoiminta on, millainen perhe voi tukiperheeksi ryhtyä sekä ohjeet, miten toimia, jos lapsen kotioloista tai voinnista syntyy huoli. Lopusta löytyy tärkeitä tietoja muun muassa hoitopalkkioiden ja kulukorvausten maksamiseen liittyen sekä muita yhteystietoja.

1. MITÄ ON TUKIPERHETOIMINTA?

Tukiperhetoiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, joka perustuu sosiaalihuoltolakiin ja lastensuojelulakiin. Joskus lapsiperheen elämässä saattaa tulla eteen erilaisia tilanteita, jolloin vanhempien voimavarat joutuvat koetukselle eikä perheellä itsellään mahdollisesti ole tukiverkkoa ympärillään. Yleisimpiä syitä tukiperheen hakemiselle ovat lapsen biologisen perheen haastavat tilanteet. Tällaisia ovat esimerkiksi yksinhuoltajuus, miehen mallin tarve, vanhemman oman ajan tarve, heikko sosiaalinen verkosto, vanhemman väsymys tai muuten vaikea elämäntilanne. Tällöin avuksi voi olla tukiperhe, joka takaa lapselle turvallisen aikuiskontaktin antamalla aikaa ja huomiota ja samalla tukea vanhempia tarjoamalla mahdollisuuden hengähtää. Tukiperhetoiminta on siis ennaltaehkäisevää toimintaa, jolla voidaan parhaimmillaan estää perheiden tilanteiden kriisiytyminen.

Tukiperhetoiminnan kautta tarjottava apu on konkreettista arjessa mukana oloa sekä virikkeiden tarjoamista. Tukiperhettä tarvitsevat lapset kaipaavat aitoa läsnäoloa, kuulluksi tulemistä ja yhdessä tekemistä. Lapset nauttivat rauhallisista hetkistä kotona, ulkoilusta ja arjen askareista yhdessä aikuisen kanssa. Yhteisen tekemisen ei tarvitse olla kustannuksiltaan kallista tai mitenkään hankalasti järjestettävää. Tärkeintä on, että tekeminen on kaikista mukavaa. On hyvä ottaa huomioon lapsen ikä- ja kehitystaso sekä kiinnostuksen kohteet.

Pienemmät lapset tykkäävät muun muassa leikkiä, pelata, rakentaa majan sisälle tai ulos, lukea kirjoja, käydä kirjastossa, retkillä elokuvissa, huvipuistossa, lastentapah-tumissa, kävelyillä, ulkoilla puistossa tai metsissä, opetella numeroita tai kirjaimia tai vaikka leipoa tai laittaa ruokaa yhdessä. Yhdessä voi myös askarrella, piirtää, muo-vailla tai käydä uimassa. Joskus on myös hyvä vaan olla.

Isommat lapset varmasti voivat nauttia joistain edellä mainituista vaihtoehdoista yhdessä aikuisen kanssa tehtynä myös. Isommat lapset kaipaavat myös turvallista ai-

kuista, jonka kanssa puhua mieltä askarruttavista asioista. Tällaisia puheenaiheita ovat esimerkiksi ystävyysuhteet, yksinäisyys, harrastukset, ulkonäköön ja päihteisiin liittyvät asiat, kodin tapahtumat, koulun sujuminen sekä seurusteluun ja rakkauteen liittyvät asiat.

Lapset voivat viettää tukiperheessä 1-2 yötä kuukaudessa, sekä lomien aikana sovittaessa pidemminkin ajan. Tuen tarpeen määrästä sovitaan yksilöllisesti aina tukiperhetoiminnan aloituspalaverissa. Seurantapalaveri pidetään puolen vuoden kuluttua aloituspalaverista, jossa käydään läpi, miten tukisuhde on lähtenyt sujumaan ja mietitään jatkoa tukisuhteen osalta. Jos asiat ovat kunnossa ja molemmat osapuolet halukkaita jatkamaan niin jatkossa tukiperhesopimus uusitaan aina vuoden välein. Seurantapalaveriinkin kutsutaan samat osallistujat kuin aloituspalaverissakin eli lapsiperheineen, tukiperhe, lapsen sosiaalityöntekijä sekä rekrytoinnista vastaava ohjaaja.

Tukiperhe pitää kirjaa lapsen käynneistä ja on yhteydessä myös lapsen sosiaalityöntekijään kertomalla mitä tukiperhe on lapsen kanssa tehnyt ja miten lapsella on tukiperheessä sujunut. Tämän raportoinnin lisäksi tukiperhe lähettää tukilapsen käynnin jälkeen aina kilometrit haku ja vientimatkoista sekä päivämäärät, milloin lapsi ollut tukiperheessä kerrallaan saadakseen kulukorvaukset ja hoitopalkkiot.

Tukiperheiden toivotaan sitoutuvan toimintaan aina vuodeksi kerrallaan. Tukiperheinä toimiville painotetaan, että heidän on huolehdittava ensisijaisesti omasta perheestään, eikä tukisuhde saa mennä sen edelle. Tukiperheillä on mahdollisuus lopettaa toiminta missä vaiheessa tahansa. Perheen täytyykin olla heti tarvittaessa yhteydessä sosiaalitoimeen, mikäli perheen tilanteessa tulee muutoksia, jotka vaikuttavat tukiperheenä toimimiseen. Tarkoituksena on, että tukiperheiden ja sosiaalitoimen välillä olisi hyvä ja luottamuksellinen yhteistyösuhde. Kun perheen tilanne arvioidaan muutuneen siten, ettei tukiperheelle ole enää tarvetta, pidetään lopetuspalaveri. Siihen osallistuvat tuettava perhe tukiperhe, lapsen sosiaalityöntekijä sekä rekrytointiohjaaja. Lopetuspalaveria pidetään tärkeänä, sillä sen avulla toiminnalle saadaan selkeä päätös.

2. MILLAINEN PERHE VOI RYHTYÄ TUKIPERHEEKSI?

Tukiperheen toivotaan olevan valmiita joustavuuteen, sitoutuneita tukiperheenä olemiseen sekä kykyä kohtaamaan erilaisuutta. Tarvittavia ja myös vaadittavia piirteitä tukiperheiltä ovat edellä mainittujen lisäksi luotettavuus, rohkeus, avoimuus, sosiaalisuus. Vaatimuksena on, että oma elämäntilanne on vakaa ja perheellä on mahdollisuus sitoutua tukiperhetoimintaan vähintään vuoden ajaksi. Tukiperheenä toimivalla tulisi olla ihmissuhde- ja yhteistyötaitoja sekä kykyä keskustella avoimesti vaikeista asioista. Ja mikä tärkeintä, tukiperheellä pitää olla aikaa ja tilaa vieraillekin lapsille.

Tukiperheenä voi toimia iältään niin nuori, vanha kuin pariskunta tai yksin asuva. Voi olla omia lapsia tai olla lapsettomia. Mukaan tarvitaan uusia ja erilaisia perheitä, koska tukiperhettä tarvitsevat lapsetkin ovat eri-ikäisiä ja heillä on erilaisia tarpeita. Tärkeää on, että tukiperheeksi sitoutuu kaikki perheenjäsenet.

3. MITÄ TEEN JOS HUOLESTUN?

Tukiperhe tekee yhteistyötä lapselle nimetyn sosiaalihuollon tai lastensuojelun sosiaalityöntekijän kanssa. Sosiaalityöntekijällä on velvollisuus ohjata ja tukea tukiperhettä. Tarvittaessa voi olla yhteydessä myös tukiperhetoiminnasta vastaavaan rekrytointihjaajaan. Tukisuhteessa voi tulla eteen tilanteita tai asioita, jolloin pitää ottaa yhteys lapsen sosiaalityöntekijään. Jos tukiperhe huomaa tai saa tietää huolestuttavia asioita tukiperheessä käyvästä lapsesta tai tämän perheestä voi tukiperhe ensin rohkaista perhettä puhumaan itse sosiaalityöntekijän kanssa. Ellei perhe halua itse kertoa on tukiperheen arvioitava ottaako itse sosiaalityöntekijään yhteyttä.

Hyvää yhteistyötä edistää avoin kommunikaatio niin tukisuhteessa olevan perheen sekä sosiaalityöntekijän kanssa. Huolen ilmetessä kannattaa puhua tukisuhteessa olevan lapsen perheelle ja kysyä selitystä sekä jos tilanne vaatii sosiaalityöntekijälle ilmoittamisen niin myös se kannattaa sanoa perheelle. Vaitiolovelvollisuuden takia tukiperhe ei saa puhua asioista ulkopuolisille. Jos asia tai huoli on kiireetön niin sen voi ottaa esille myöhemmin seurantalaverissa.

Tärkeintä on miettiä mikä on lapsen kannalta parasta. Tukiperhe voi arvioida tilannetta esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla: Onko huoli lapsesta ja perheen tilanteesta lisääntynyt tai jatkunut kauan? Onko asia sellainen, josta kenen tahansa kansalaisen kuuluu ilmoittaa viranomaisille? Jos tukiperhe huomaa tai epäilee tukisuhteessa olevan lapsen perheessä perheväkivaltaa, seksuaalista väkivaltaa, lapsen kehitykseen todennäköisesti vaikuttavat vanhemman ja lapsen väliset vakavat vuorovaikutusongelmat, jatkuva koulunkäynnin laiminlyöminen, lapsen tai vanhempien rajuja päihteidenkäyttöä, rikollisuutta tai selvää lapsen hoidon ja huolenpidon laiminlyöntiä on tukiperheen AINA ilmoitettava sosiaalityöntekijälle.

Jos tukiperheen viedessä lapsen kotiin on vanhempi päihteiden alaisena ei lasta saa jättää kotiin, vaan tukiperheen tulee soittaa virka-ajan ulkopuolella hätäkeskukseen (112) ja kertoa tilanne, josta otetaan yhteys sosiaalipäivystykseen.

4. TÄRKEITÄ TIETOJA

TUKIPERHETOIMINNAN HOITOPALKKIOT JA KORVAUKSET:

*hoitopalkkio	47€/vrk
*kulukorvaus	35€/vrk
*erityinen hoito	57,07€/vrk (hoitopalkkio erityistä hoitoa vaativan lapsen kohdalla)
*matkakorvaukset	0,41€/km (oman auton käytöstä)

HUOM! Pääsääntöisesti näihin maksuihin sisältyvät esimerkiksi pääsyliput ynnä muut maksut, joita tukilapsen kanssa mahdollisesti haluaa tehdä tai mennä.

VAKUUTUSASIAT:

Kotivakuutuksena tulisi olla laaja kotivakuutus, joka korvaa mahdolliset tukisuhteessa olevan lapsen aiheuttamat vahingot. Tapaturman varalta on Turun kaupunki vakuutanut tukisuhteessa olevat lapset. Tukilapsella olisi hyvä olla kela-kortti mukana tullessaan tukiperheeseen varmuuden varalta.

KORVAUSTEN JA PALKKIOIDEN HAKU JA MAKSU:

Tukilapsen yökyläilyt sekä haku- ja vientimatkat ilmoitetaan kanslisti Maarit Lindille joko kirjeitse tai sähköpostitse. Viestiin merkataan ne päivät, jolloin tukilapsi ollut tukiperheessä. Lapsen nimi laitetaan viestiin nimikirjaimin.

Hänelle lähetetään myös tilinumero sekä verokortti.

maarit.lind@turku.fi

Turun kaupunki

Hyvinvointitoimiala

Mäntymäen perhekeskus

Luolavuorentie 1

20810 Turku

puh. +358 2262 5983

LISÄÄ TIETOA TUKIPERHETOIMINNASTA:

Turun kaupungin hyvinvointitoimiala

Sijaishuolto/perhehoito

Nina Stratos, **040 1578326**

nina.stratos@turku.fi

Satu Kivelä, **040 157 8321**

satu.kivela@turku.fi

sote.perhehoito@turku.fi

www.turku.fi/perhehoito

Liite 6. Valmennuspäivän Power Point-esitys

<https://drive.google.com/open?id=0B2-IXK9sYaVgczBEOGhpblFUUG8>